

ENNUSTERYHMÄ

Juho Koistinen
Veera Nippala
Kalle Saarelma
Essi Lindberg
Aila Mustonen

LISÄTIETOJA

Veera Nippala
tutkija
050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

Juho Koistinen
ennustepäällikkö
040 940 2833
juho.koistinen@labore.fi

SUHDANNENÄKYMÄT 2024–2025

Kauppa ja liike- elämän palvelut, matkailu- ja ravintola- ala sekä teollisuus ja rakentaminen

TALOUDEEN
TUTKIMUS
EST 1971
TYÖN JA

Labore

Toimialaennuste 2024–2025

Juho Koistinen
Veera Nippala
Kalle Saarelma

ammattiliitto **pro** Rakennusliitto

RAU
RAUTATIEALAN UNIONI

Paperiliitto

RAIDEAMMATTILAISET
JHL RY

 **Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

SUHDANNENÄKYMÄT 2024–2025

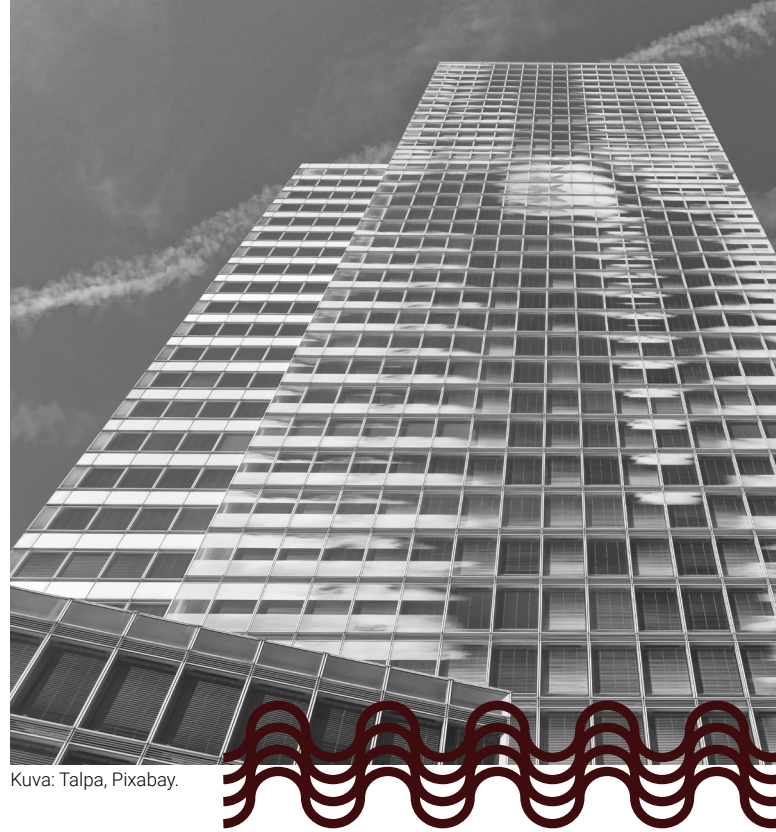
Yleiskatsaus talouteen

Työn ja talouden tutkimus LABOREN toimialaennusteessa tarkastellaan yksityisen sektorin päätoimialojen suhdannenäkymiä vuosina 2024 ja 2025. Talouskasvu on ollut odotuksia hitaampaa alkuvuonna 2024, mutta varovaisia viitteitä lupaavammasta kehityksestä on nähtävillä. Vientimarkkinoilla on edelleen epävarmuutta, mikä voi pidentää matalasuhdannetta Suomessa. Positiivinen kehitys kotitalouksien reaalituloissa sen sijaan luo optimismia suotuisammista ajoista jatkossa, mikä parantaa etenkin palvelualojen näkymiä. Rahapolitiikan kiristymisen jakso on takana, ja korkojen odotetaan jatkavan laskuaan vuosina 2024–2025.

TALOUSKASVU ON VAIMEAA SUOMESSA JA EUROOPASSA

Työn ja talouden tutkimus LABOREN (Labore) viimekevään suhdanne-ennusteessa arvioimme tämän vuoden talouskasvun olevan 0,4 prosenttia ja ensi vuoden talouskasvun olevan 2,1 prosenttia. Alkuvuoden tiedot taloudesta viittaavat kuitenkin matalasuhdanteen pitkitymiseen, minkä vuoksi ennustettamme kuluvan vuoden talouskasvusta voi pitää epätodennäköisempänä kuin keväällä. Ensi vuoden ennustetta voidaan pitää vielä uskottavana, jos talous virkoaa loppuvuodesta ripeästi.

Tilastokeskuksen uusimpien lukujen mukaan bruttokansantuotteen (BKT) kasvu edelliseen neljänneeseen verrattuna oli (kausitasoitetuin, työpäiväkorjatuin luvuin) kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä

Kuva: Talpa, Pixabay.

0,2 prosenttia. Toisen vuosineljänneksen tiedot julkaitaan vasta 30. elokuuta, mutta tilastokeskuksen tuotannon suhdannekuvaajaan perustuvan pikaestimaatin mukaan tuotanto kasvoi 0,3 prosenttia vuoden ensimmäisestä neljänneksestä. Jos oletetaan, että kasvu pysyy toisen neljänneksen arvioidussa vauhdissa vuoden 2024 jälkimmäisillä neljänneksillä, koko vuoden BKT-kasvuluku on -0,4 prosenttia. On huomattava, että talouden on kasvettava loppuvuonna keskimäärin noin 0,8 prosenttia neljännesvuosittain, jotta vuosikasvu olisi nollan tuntumassa.

Suomen talous painui taantumaan vuoden 2023 loppulla, mihin vaikuttivat yhtäältä heikko suhdannekehitys keskeisissä vientimaissa ja toisaalta korkea korkotaso, mikä heijastui muun muassa rakennusalan vaikeuksiin. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä taloutta ylläpiti pitkälti yksityinen ja julkinen kulutus, jotka kasvoivat sekä edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan että edelliseneljänneeseen nähden. Myös hiipuva inflaatio tukee ostovoiman parantumista, joka ennakoii yksityisen kulutuksen kasvua lähiaikoina. Toisaalta syyskuussa voimaanastuva yleisen arvonlisäverokannan korotus 1,5 prosenttiyksiköllä 25,5 prosenttiin hillitsee yksityisen kulutuksen kasvuodotuksia.

Viitteitä lupaavammasta talouskehityksestä on odoteltu Suomessa jo pitkään. Viimeisimpien suhdannetiedustelujen perusteella nämä odotukset ovat hiljalleen toteutumassa. Elinkeinoelämän keskusliiton heinäkuussa julkaiseman suhdannebarometrin perusteella yritysten suhdannenäkymät nousivat korkeimmalle tasolle siten vuoden 2021 lopun. Nykyhetkeä kyselyssä kuvaava suhdannetilanne pysyi kuitenkin vielä heikolla tasolla, eikä ole kehittynyt viime vuoden vastaavaa ajankohtaa paremmaksi. Tilastokeskuksen mittaamassa kuluttajien luottamuksessa omaa ja Suomen taloutta kohtaan on ollut hienoista positiivista trendiä kevään ja kesän aikana.

Viimeisimmät tiedot euroalueen taloudesta antavat ristiriitaisen näkymän tulevasta talouskehityksestä. Eurostatin ennakkotietojen mukaan euroalueen talous kasvoi 0,3 prosenttia toisella neljänneksellä edellisneljännekseen nähden, mikä ylitti ennakoarvot hienoisesti. Euroalueen taloutta ylläpitävät etenkin palvelut ja vienti, kun taas teollisuustuotannossa on viitteitä hitaammasta elpymisestä. Euroopan komission viimeisimpien tietojen perusteella euroalueen kuluttajien luottamus talouteen on vahvistunut kuluvan vuoden aikana. Toisaalta talouden tulevia näkymiä luotaava euroalueen ostopääallikköiden indeksi laski heinäkuussa heikoimmilleen viiteen kuukauteen kevään ja alkukesän tasaisen nousun jälkeen. Suomelle tärkeän vientimarkkinan Saksan talous on laajalti vaikeuksissa, mistä kertoo Ifo-tutkimuslaitoksen heinäkuussa julkaisema suhdanneindeksi, joka laski kolmatta kuukautta peräkkäin.

Euroopan keskuspankki laski keskeisiä ohjauskorkojaan kesäkuussa 0,25 prosenttiyksikköä, ja tarkimmin seurattu talletuskorko on tällä hetkellä 3,75 prosenttia. Viitteitä rahapolitiikan keventämisestä jatkossa on ennakoitu markkinoilla, ja syyskuulle odotetaan kuluvan vuoden toista 0,25 prosenttiyksikön koronleikkausta ilman merkittäviä yllätyksiä uusissa inflaatioluvuissa. Tätä tulkintaa tukee euroalueen vaimea talouskasvu, joka hillitsee kysyntävetoisia hintapaineita. Koronleikkausaikeet ovat vielä epäselviä vuoden viimeisen neljänneksen osalta, mutta markkinoilla ollaan varovaisen odottavaisia koronlaskusta joulukuussa.

INFLAATION HIIPUMINEN PARANTAA OSTOVOIMAA, MUTTA TYÖLLISYYSTILANNE HEIKKENEE

Tilastokeskuksen heinäkuuta koskevien ennakkotietojen perusteella yhdenmukaistetulla kuluttajahintain-

deksillä (YKHI) mitattu hintatason nousu eli inflaatio oli Suomessa 0,6 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Vuosi sitten samassa ajankohdassa vastaava lukema oli 4,2 prosenttia. Inflaatio on hidastunut läpi vuoden ja näyttää vakiintuneen toistaiseksi alhaiselle lukemalle alle yhteen prosenttiin. KHI:llä mitattu inflaatio, joka sisältää muun muassa asuntolainojen korkomenot, oli kesäkuussa 1,3 prosenttia. Molemmat inflaatiomittarit viittaavat hitaaseen inflaatioon kuluvana vuonna, mihin keskeisinä tekijöinä vaikuttavat ruuan maltillinen kallistuminen ja energian halpeneminen vuodentakaiseen verrattuna.

Vuosien 2022–2023 nopean inflaation jakso on voimistanut palkkavaatimuksia kotitalouksien ostovoiman heikennyttyä. Tilastokeskuksen tietojen perusteella ansiotasoindeksi kasvaa tänä vuonna 3,1 prosenttia ja sopimuspalkkaindeksi 2,6 prosenttia. Ansioiden kehitystä kokonaisuudessaan kuvaavan ansiotasoindeksin kasvu hidastuu verrattuna vuoteen 2023, mikä selittyy osaltaan pienemmällä kertakorvauksilla kuluvana vuonna. Hitaan inflaation oloissa reaaliensiot kuitenkin kehittyvät positiivisesti kuluvana vuonna.

Vaikeasta suhdannekehityksestä huolimatta työllisyys oli pitkään kohtalaisen hyvällä tasolla. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen uusimmat tiedot viittaavat kuitenkin negatiivisempaan tilanteeseen, sillä 15–74-vuotiaiden työttömyysasteen trendiluku nousi kesäkuussa 8,2 prosenttiin, joka on 1,0 prosenttiyksikköä suurempi kuin viime vuoden vastaavana ajankohdana. Vastaavasti 20–64-vuotiaiden työllisyysasteen trendiluku oli kesäkuussa 76,8 prosenttia, joka on 1,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuosi sitten vastaavana ajankohdana. Työllisyysluvut pysyvät todennäköisesti heikkoina kuluvan vuoden, sillä työllisyys reagoi muuta taloutta hitaammin suhdannekäänteisiin. Ensi vuonna työllisyystilanteen odotetaan paranevan suhdannekäänteiden vauhdittamana.

TOIMIALAENNUSTEEN RAKENNE

Toimialaennuste kattaa seuraavat päätoimialat: Teollisuus C, Rakentaminen F, Kauppa G, Kuljetus ja varastointi (TOL H), Informaatio ja viestintä J, Ravitsemus- ja matkailuala I, Rahoitus- ja vakuutus toiminta K, Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta M ja Hallinto- ja tukipalvelutoiminta N. Lisäksi esitetään ennusteet myös hienommalla jaolla teollisuudelle ja kaupan alalle sekä tietyille muille toimialoille.

Raportissa esitetään ennusteet vuosille 2024–2025. Joistakin aiempien vuosien toimialaennusteista poiketen Tilastokeskuksen toimialakohtainen vuositilinpito ehdittiin julkaista ennen toimialaennusteen laatimista, joten vuoden 2023 luvut perustuvat toteutuneisiin tilastoihin. Poikkeuksena toimialat 80 ja 81, joiden tilastot julkaistaan muita toimialoja myöhemmin. Näiden toimialojen osalta vuoden 2023 luvut ovat ennusteita.

Toimialoittaiset kasvuennusteet esitetään tuotoksen volyymille, tehdyille tunneille sekä arvonlisäyksen volyymille (tuotos-välituotekäyttö) ja työllisille. Ennusteessa tuotosta koskevat luvut esitetään ensisijaisina, koska muut ennusteet riippuvat näistä luvuista. Tekstissä raportoidaan tehtyjen tuntien ennusteet työllisten sijaan. Toimialoittaiset ennusteet arvonlisäyksen ja työllisten määrän kasvusta on raportoitu liitetaulukoissa.

Tuotoksen volyymi karkeasti ottaen kuvaa yritysten liikevaihdon kehitystä, josta on poistettu inflaation vaikutus. Arvonlisäys lasketaan vähentämällä välituotekäyttö tuotoksesta. Välituotteet ovat materiaaleja ja palveluita, joita käytetään tuotannossa. Arvonlisäys kuvaa yritysten voittojen, maksettujen palkkojen ja palkkioiden (ml. henkilösivukulut) sekä poistojen ja arvonalentumisten summaa.

Taulukoissa raportoidaan kunkin muuttujan osalta puhtaat malliennusteet sekä varsinainen ennuste, johon on päädytty korjaamalla malliennuste huomioimalla tiettyjä toimialakohtaisia erityistekijöitä, joita malli ei huomioi. Kuvioissa esitetään päätoimialojen tuotoksen ennustettu kehitys ja ennusteen luottamusvälit, jotka tietyin oletuksin kuvaavat 75 prosentin todennäköisyyttä sille, että toimialan tuotos on näiden välimaastossa, mikäli koko talous kehittyy Laboren ennusteen mukaisesti.

Toimialoittaiset ennusteet lasketaan autoregressiivisilla ekonometrisilla ennustemalleilla (ARDL, ARIMAX ja VARX). Jokaista toimialaa ennustetaan tietyinlaisella

autoregressiivisella mallilla, joka on osoittautunut historiallisesti hyväksi ennustajaksi kyseiselle toimialalle. Mallinnus toteutetaan porrastetusti siten, että ensin ennustetaan kirjaintason päätoimialat käyttäen muuttujia, jotka kuvaavat koko talouden kehitystä. Näihin niin kutsuttuihin ”eksogeenisiin muuttujiin” lukeutuvat muun muassa Suomen ja OECD-maiden bruttokansantuotteet sekä öljyn hinta. Näiden muuttujien oletetaan kehittyvän **Laboren kevään ennusteen** mukaisesti. Kirjaintason päätoimialojen ennusteita käytetään kaksinumerotason toimialojen ennustamiseen. Ensin ennustetaan tuotos, jota useimmissa tapauksissa hyödynnetään tuntiennusteissa. Näiden ennusteiden pohjalta lasketaan ennusteet työllisyydelle ja arvonlisäykselle.

Jokaisessa tapauksessa esitetään myös arvio keskimääräisestä ennustevirheestä kunkin ennustettavan luvun osalta. Tämä virhe kuvaa tilannetta, jossa eksogeenisten muuttujien kehitys tunnetaan varmuudella. Yksinkertaisesti sanottuna, jos tiedämme, miten BKT kehittyy, voimme arvioida ennustemallin virhettä esimerkiksi teollisuuden tuotoksen osalta. On kuitenkin luonnollista, että jos näissä arvioissa otettaisiin huomioon myös eksogeenisten muuttujien epävarmuus, ennusteiden virheet olisivat keskimäärin suurempia kuin raportoidut keskivirheet. Keskivirheiden lisäksi on laskettu todennäköisyys sille, kuinka usein malli ennustaa kasvun suunnan oikein, kun taustamuuttujien kehitys tunnetaan varmuudella.

Aiempaan tapaan toimialaennuste sisältää myös kaksi erillistekstiä joissa pureudutaan tarkemmin ajankohtaisiin ja kiinnostaviin talouskysymyksiin. Tällä kertaa ensimmäisessä erillistekstissä tarkastellaan kuluttajien luottamusindikaattorin käyttöä talouden tilan arvioinnissa ja toisessa erillistekstissä käsitellään lakkoja tilastojen näkökulmasta. ■

LISÄTIETOJA

JUHO KOISTINEN

ennustepäällikkö

040 940 2833

juho.koistinen@labore.fi

www.labore.fi

TEOLLISUUDEN NÄKYMÄT 2024–2025

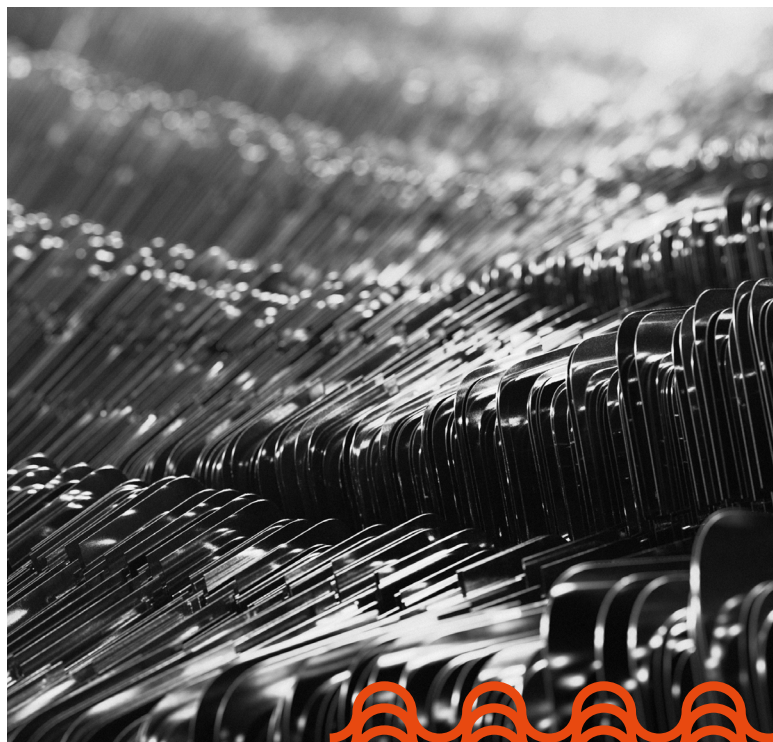
Teollisuus lähtee toipumaan vuonna 2025

TEOLLISUUS (TOL C)

Teollisuustuotanto oli vahvalla kasvu-uralla 1970-luvulta finanssikriisiin saakka. 1990-luvun lama pysäytti kasvun pariaksi vuodeksi, mutta sen jälkeen kasvu jatkui vahvana. Finanssikriisin jälkeen teollisuuden tuotanto supistui merkittävästi ja tunnelmat olivat synkät pitkään, kunnes kasvu käynnistyi uudelleen vuonna 2016. Koronakriisin alkaessa teollisuustuotanto oli kasvanut keskimäärin 3,1 prosenttia vuosina 2016–2019. Finanssikriisiä edeltävälle tasolle ei ole kuitenkaan vielä kukaan palattu. Teollisuustuotannon merkitys Suomen taloudelle (osuus arvonlisäyksestä) kasvoi 1990-luvulta aina finanssikriisiin asti. Tämän jälkeen merkitys on kuitenkin vähentynyt, vaikka osuus arvonlisäyksestä ei olekaan laskenut 1980-luvun tasolle. Vuonna 2022 teollisuus muodosti noin 16 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja työllisti noin 13 prosenttia Suomen työllisistä.

Pandemia supisti teollisuuden tuotoksen volyyymiä odotuksia vähemmän, vain 3,5 prosenttia vuonna 2020. Samaan aikaan arvonlisäys supistui 2,5 prosenttia, tehdyt työtunnit 1,9 prosenttia ja työllisyys 1,7 prosenttia. Vuonna 2021 tuotanto toipui ja kasvoi noin 3,5 prosenttia, samalla kun työtunnit pysyivät karkeasti samalla tasolla kuin vuonna 2020. Ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan vienti Venäjälle oli melko tärkeää teollisuudelle. Vuonna 2021 jopa 74 prosenttia Venäjälle suuntautuneesta tavaraennistä oli **peräisin teollisuudesta**. Nopeasta Venäjän kaupan alasajosta huolimatta teollisuuden tuotoksen volyyymi ja työtunnit kasvoivat lievästi myös 2022. Vuonna 2023 tuotoksen volyyymi supistui noin 6 prosenttia.

Osaltaan vuoden 2023 teollisuuden tuotoksen supistumiseen vaikuttavat vuonna 2023 alkaneet poliittiset lakot, jotka kohdistuivat muun muassa teollisuuteen. On kuitenkin epäselvää missä määrin tuotoksen volyymin lasku johtuu lakoista ja missä määrin tuotanto olisi hei-

Kuva: Rostislav Uzunov, Pixabay.

kentynyt joka tapauksessa. Alkuvuonna 2024 teollisuudessa on ollut laajamittaisia poliittisia lakkoja. Näidenkin lakkojen vaikutuksia on hyvin vaikeaa arvioida numeerisesti, joten niitä ei oteta suoraan huomioon ennusteluissa. Lakkojen vaikutukset riippuvat muun muassa siitä, missä määrin tuotantoa saadaan kurottua umpeen lakkojen jälkeen. Vuonna 2024 teollisuuden kapasiteetin käyttöaste on EK:n tilastojen perusteella ollut keskimääräistä matalampi, joten on mahdollista, että tuotannon menetys onnistutetaan kirimään kiinni.

Ennustemallin osuvuus on teollisuuden (toimiala C) osalta hyvä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 1,6 prosenttia. Tämän lisäksi malli ennustaa hyvin sitä kasvaako vai supistuuko tuotos. Malliennusteen mukaan (ks. kuvio 1 ja taulukko 1) tuotoksen volyyymi supistuu 0,6 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -1,1 prosenttia ja 0,1 prosenttia.

Vaisu talouskehitys Euroopassa heijastuu teollisuuden tuotantoon vielä vuonna 2024 viennin kautta. Teollisuuden liikevaihto ja teollisuustuotannon volyyymi-indeksi ovat toistaiseksi jatkaneet supistumistaan. Toisaalta uusien tilausten kohdalla on havaittavissa hienoinen käänne parempaan ja EK:n suhdannetiedustelussa alan toi-

mijoiden suhdannenäkymät ovat positiivisemmat kuin hetkeen. Vuonna 2025 teollisuuden tuotanto kasvaa jo kohtalaisesti.

ELINTARVIKETEOLLISUUS (TOL 10–12)

Elintarviketeollisuuden tuotos kasvoi melko vakaasti aina 1970-luvulta finanssikriisiin asti. Finanssikriisin jälkeen alan tuotos ei ole kasvanut mutta ei myöskään supistunut. Elintarviketeollisuuden tuotoksen volyyymi kasvoi koronakriisiä edeltävinä vuosina 2016–2019 keskimäärin 0,3 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 2,3 prosenttia vuodessa. Alan tehdyt työtunnit ovat vähentyneet viime vuosina vähitellen mutta tasaisesti. Vuonna 2022 elintarviketeollisuuden osuus koko teollisuuden tuotoksesta oli 9 prosenttia ja ala työllisti 12 prosenttia teollisuuden työllisistä.

Koronakriisin aikana elintarviketeollisuuden tuotanto kasvoi. Vuonna 2020 tuotos kasvoi 2,8 prosenttia, samalla kun tehdyt työtunnit kasvoivat myös maltillisesti. Ala kasvoi myös vuonna 2021 noin kolmen prosentin vauhtia. On oletettavissa, että koronapandemia lisäsi elintarviketeollisuuden kysyntää samalla kun ravintolaruokailu väheni, mikä lisäsi alan tuotteiden kysyntää. Vuonna 2022 koronarajoitukset poistuivat vähitellen ja sekä toimistotyö että ravintolaruokailu palasivat osaksi ihmisten arkea. Tämän seurauksena pandemian tilapäinen vaikutus elintarviketeollisuuden tuotteiden kysynnän kasvuun päättyi. Venäjän-kauppa oli lisäksi aiemmin varsin merkittävä elintarviketeollisuuden kannalta, ja sen päättyessä alan tuotos heikentyi merkittävästi. Seurauksena alan tuotos supistui 2,2 prosenttia vuonna 2022. Vuonna 2023 alan tuotos supistui suunnilleen saman verran.

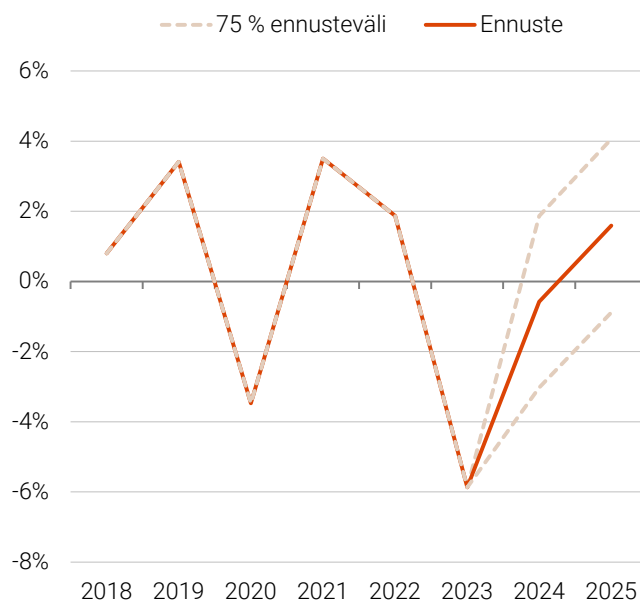
Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 0,1 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 0,4 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla luvut ovat -4,0 prosenttia ja -3,4 prosenttia. Joitakin vuosia jatkunut vaisu kehitys jatkuu, joskin kuluttajien ostovoiman vähittäinen toipuminen parantaa näkymiä edellisiin vuosiin nähden.

Elintarviketeollisuuden nykytilaan, kasvun edellytyksiin ja tulevaisuuteen perehdytään myös Laboren ja ETLAN yhteistyössä laaditussa tuoreessa [toimialakatsauksessa](#).

TEKSTIILITEOLLISUUS (TOL 13–15)

Tekstiiliteollisuuden tuotoksen ja arvonlisän volyymin trendi oli laskeva pitkään, aina 1980-luvulta noin vuoteen

KUVIO 1. TEHDASTEOLLISUUS (TOL C), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore

2015 asti. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 negatiivinen kehitys taittui. Alan tuotos ei noina vuosina keskimäärin kasvanut eikä supistunut mutta arvonlisä kasvoi keskimäärin 2,4 prosenttia vuodessa. Tehdyt työtunnit tekstiiliteollisuudessa ovat vähentyneet tasaisesti viime vuosina. Alan osuus koko teollisuuden tuotoksesta on pieni, vuonna 2022 vain noin yksi prosentti.

Koronapandemialla ei ollut merkittävää vaikutusta tekstiiliteollisuuteen. Vuonna 2020 tuotos ja tehdyt tunnit supistuivat maltillisesti, noin kaksi prosenttia. Vuosina 2021 ja 2022 tuotos kasvoi poikkeuksellisen nopeasti jopa yli 9 ja 6 prosenttia, kun taas tehdyt tunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2023 tuotos ja työtunnit palasivat poikkeuksellisten kasvuvuosien jälkeen supistumisen uralle.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 3,2 prosenttia vuonna 2024 ja 2,3 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -4,0 prosenttia ja -3,8 prosenttia.

METSÄTEOLLISUUS (TOL 16–17)

Metsäteollisuus oli voimakkaassa kasvussa vuosikymmenten ajan ennen finanssikriisiä, mutta kriisin jälkeen tuotanto supistui selvästi. Sittemmin ala ei ole juurikaan

kasvanut, eikä alan tuotanto ole palautunut finanssi-kriisiä edeltävälle tasolle. Ennen koronavuotta vuosina 2016–2019 metsäteollisuuden tuotoksen volyyymi kasvoi keskimäärin 1,5 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 0,0 prosenttia vuodessa. Tehdyt työtunnit metsäteollisuudessa ovat vähentyneet viime vuosina maltillisesti, mutta tasaisesti. Vuonna 2022 ala muodosti noin 16 prosenttia koko teollisuuden tuotoksesta ja 10 prosenttia arvonlisäyksestä. Samana vuonna ala työllisti reilut 10 prosenttia teollisuuden työntekijöistä.

Ensimmäisenä koronavuonna 2020 metsäteollisuuden tuotanto supistui merkittävästi, noin 6 prosenttia, ja tehdyt tunnit vähenivät yli 4 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Osittain tätä selittää laaja paperiteollisuuden lakko vuoden 2020 alussa. Vuonna 2021 metsäteollisuuden tuotos kasvoi noin 8 prosenttia ja myös tehdyt tunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2022 puun tuonti Venäjältä loppui lähes kokonaan. Samaan aikaan energiakustannukset nousivat merkittävästi ja metsäteollisuuden tuotos supistui 5,3 prosenttia. Myös vuonna 2023 metsäteollisuuden tuotos supistui merkittävästi, jopa -10,5 prosenttia. Vuosien 2022 ja 2023 lukuihin vaikuttavat jossain määrin lakot, kuten alkuvuonna 2022 toteutunut paperiteollisuus-

den pitkä lakko sekä muun muassa metsäteollisuuden yrityksiin osuneet poliittiset lakot loppuvuodesta 2023.

Kaipolan ja Veitsiluodon tehtaiden sulkeminen 2020 ja 2021 laski merkittävästi paperintuotannon kapasiteettia. Näiden sulkemisten seurauksena noin 1100 alan työntekijää menetti työpaikkansa. Vuonna 2023 ilmoitettiin toisen Anjalan paperitehtaan paperikoneen pysyvää sulusta. Kapasiteetin vähentämistoimet ovat keskittyneet paperin tuotantoon, joka on korkean arvonlisäyksen ala. Paperin kysyntä on heikentynyt merkittävästi jo pitkän aikaa ja sen tuotantokustannukset ovat kasvaneet. Ennustevuosien 2024–2025 aikana metsäteollisuuteen odotetaan kuitenkin myös merkittäviä kapasiteettia parantavia investointeja, erityisesti sellun, kartongin ja sahatavaran tuotannon osalta.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 1,2 prosenttia vuonna 2024 ja 0,2 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -1,3 prosenttia ja -1,7 prosenttia. Rakennusalan haasteet heikentävät yhä sahatavaran kysyntää, mutta muiden metsäteollisuustuotteiden kysyntä on jonkin verran aiempaa vahvempaa. Uuden kapasiteetin valmistuminen vauhdittaa alaa

TAULUKKO 1. TEOLLISUUS (TOL C)

	Malliennuste (%)			Malliennusteen tarkkuus	
	2023	2024	2025	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Teollisuus (TOL C)					
Tuotos	-5,9	-0,6	1,6	1,6	90
Tunnit	0,1	-1,1	0,1	1,5	77
Elintarviketeollisuus (TOL 10–12)					
Tuotos	-2,1	-0,1	0,4	1,9	72
Tunnit	-1,5	-4,0	-3,4	2,2	70
Tekstiiliteollisuus (TOL 13–15)					
Tuotos	-9,3	-3,2	-2,3	4,2	70
Tunnit	-1,5	-4,0	-3,8	3,9	77
Metsäteollisuus (TOL 16–17)					
Tuotos	-10,5	1,2	0,2	3,7	70
Tunnit	-3,4	-1,3	-1,7	2,4	83
Kemianteollisuus (TOL 19–22)					
Tuotos	-7,7	-0,8	0,5	3,7	83
Tunnit	1,9	-0,2	0,5	2,2	84
Metalliteollisuus (TOL 24–30, 33 pl. 26–27)					
Tuotos	-2,4	-0,7	2,0	3,2	84
Tunnit	0,4	-1,0	0,7	2,7	71
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (TOL 26–27)					
Tuotos	-7,1	-1,4	1,1	6,8	83
Tunnit	3,5	-1,3	-0,3	4,5	83

ja tuotanto-odotukset ovatkin aiempaa paremmalla tollalla. Toisaalta PTT:n metsäalan ennusteen mukaan raaka-aineena käytettävän puun hinta pysyy korkealla, mikä osaltaan vaikuttaa kasvun hitauteen.

Alkuvuoden 2024 pitkät lakot eivät suoraan koske neet metsäteollisuutta, mutta tehtaiden tuotantoa ajettiin kuitenkin alas muun muassa kuljetusalan lakoista johtuneiden raaka-ainepulan ja täyttyneiden varastojen vuoksi. Vuonna 2024 metsäteollisuuden tuotantolukuihin vaikuttaa myös Kemin sellutehtaassa tapahtunut räjähdys ja siitä seurannut tuotannon seisahtuminen.

KEMIANTEOLLISUUS (TOL 19–22)

Kemianteollisuus on kasvanut voimakkaasti sekä ennen finanssikriisiä että sen jälkeen. Ala kärsi 1990-luvun laman ja finanssikriisin seurauksista kohtalaisen vähän ja toipui niistä nopeasti. Erityisen nopeaa alan kasvu oli pandemiaa edeltävinä vuosina. Alan tuotoksen volyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 5,8 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin jopa 8,0 prosenttia vuodessa. Tehdyt työtunnit kemianteollisuudessa ovat olleet lievässä nousussa viime vuosina. Vuonna 2022 ala muodosti noin 20 prosenttia teollisuuden tuotoksesta ja 15 prosenttia arvonlisäyksestä. Samana vuonna ala työllisti noin 10 prosenttia teollisuuden työllisistä.

Koronapandemiavuonna 2020 kemianteollisuuden tuotanto supistui merkittävästi, noin 9,2 prosenttia, vaikka tehdyt työtunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2021 alan tuotanto supistui 0,2 prosenttia, mihin vaikutti muun muassa merkittävän toimijan laaja seisokki. Vuonna 2022 toimialan tuotos kasvoi 6,5 prosenttia samanaikaisesti, kun arvonlisä supistui noin 11 prosenttia. Ennen vuotta 2022 kemianteollisuus oli yksi eniten Venäjän-kauppaa käyneistä teollisuudenaloista ja muun muassa öljyn tuonnin lopettaminen Venäjältä heikensi osaltaan alan arvonlisän kehitystä. Vuonna 2023 alan tuotos supistui 7,7 prosenttia, mutta arvonlisä kasvoi 1,2 prosenttia.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyymi supistuu 0,8 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 0,5 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -0,2 prosenttia ja 0,5 prosenttia. Uudet tilaukset ovat laskussa ja heikosti vetävät vientimarkkinat vähentävät tuotantotarvetta. Alkuvuoden lakkojen lisäksi Nesteen tehtaisiin merkittävästi vaikuttanut seisokki huhtikuusta 2024 al-

kaen tulee todennäköisesti näkymään tuotantoluvuissa. Vaikka energiakriisi on pääasiassa takana päin, öljyn hintaan liittyy myös tulevaisuudessa epävarmuutta.

METALLITEOLLISUUS (TOL 24–30 PL. 26–27)

Metalliteollisuus koki voimakasta kasvua ennen finanssikriisiä, mutta sen jälkeen alan tuotanto supistui merkittävästi. Viime vuosina metalliteollisuuden tuotanto on kasvanut varsin tasaisesti ja myös alalla tehdyt työtunnit ovat lisääntyneet. Tuotanto ei kuitenkaan ole vielä kukaan palautunut finanssikriisiä edeltävälle tasolle. Metalliteollisuuden tuotoksen volyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 3,7 prosenttia vuodessa. Vuonna 2022 metalliteollisuus muodosti noin 35 prosenttia teollisuuden tuotoksesta ja 38 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi metalliteollisuudessa työskenteli 43 prosenttia teollisuuden työllisistä.

Koronavuonna 2020 alan tuotanto supistui jonkin verran, noin 2,3 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit vähenivät noin 2 prosenttia. Koronapandemiasta eniten kärsivät muiden koneiden ja laitteiden valmistus (ala-toimiala 28) sekä moottoriajoneuvojen, perävaunujen

Kuva: Miguel Á. Padriñán, Pixabay.

ja puoliperävaunujen valmistus (29). Toisaalta metallien jalostus (24) kasvoi selvästi. Vuonna 2021 metalliteollisuuden tuotos kasvoi 4,4 prosenttia, ja tehdyt tunnit 0,5 prosenttia. Vaikka osa alatoimialoista kävi merkittävästi kauppaa Venäjän kanssa ennen vuotta 2022, sodan suorat vaikutukset alan tuotantolukuihin jäivät lieviksi ja tuotos kasvoi 1,3 prosenttia vuonna 2022. Vuonna 2023 alan tuotos supistui 2,4 prosenttia.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Ennusteen mukaan tuotoksen volyymi supistuu 0,7 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 2,0 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -1,0 prosenttia ja 0,7 prosenttia. Alkuvuonna 2024 metalliteollisuuden volyymi ja liikevaihto ovat kehittyneet vaisusti. Toisaalta uudet tilaukset ovat kääntyneet kasvuun. Uusien tilausten määrä on tärkeä mittari erityisesti metalliteollisuudessa, jossa pitkät sopimukset ovat tyyppisiä.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS (TOL 26–27)

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus kasvoi voimakkaasti aina 1990-luvulta finanssikriisin aikoihin asti, mutta kriisin jälkeen alan tuotannosta katosi Nokian haasteiden myötä lähes 50 prosenttia. Vaikka alan tuotanto ei ole palautunut edes lähelle finanssikriisiä edeltävää tasoa, viime vuosina alan tuotanto on kääntynyt uuteen kasvuun. Samalla alalla pitkään jatkunut tehtyjen työtuntien supistuminen on viime vuosina taittunut. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotoksen volyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 4,1 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 0,0 prosenttia vuodessa. Vuonna 2022 sähkö- ja elektroniikkateollisuuden osuus koko teollisuuden tuotoksesta oli noin 16 prosenttia ja arvonlisäyksestä vastaavasti noin

19 prosenttia. Samana vuonna ala työllisti 12 prosenttia teollisuuden työllisistä.

Lähes kaikista muista toimialoista poiketen sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto ei supistunut vuonna 2020, vaan se kasvoi noin 2 prosenttia. Kuitenkin työtunnit supistuivat hieman. Tuotannon kasvuun vaikutti luultavasti osittain se, että koronakriisi on todennäköisesti lisännyt tämän alan tuotteiden kysyntää jossain määrin pysyvästi. On kuitenkin huomattava, että jo ennen koronakriisiä ala oli kääntymässä vahvaan kasvuun pitkään jatkuneen supistumisen jälkeen. Vuonna 2021 tuotos kasvoi 1,4 prosenttia ja vuonna 2022 jopa 8,3 prosenttia. Näinä vuosina alalla tehdyt työtunnit kasvoivat vajaat 5 prosenttia vuodessa. Vuonna 2023 alan tuotos supistui 7,1 prosenttia, osin heikon Aasian viennin vuoksi.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Ennusteen mukaan tuotoksen volyymi supistuu 1,4 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 1,1 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -1,3 prosenttia ja -0,3 prosenttia. Alkuvuosi 2024 on kulunut varsin synkeissä tunnelmissa ja tilaustilanne on myös melko vaisu. Toisaalta, tuotantoindikaattorissa on havaittavissa pieni käänne parempaan, joten vuonna 2024 supistuminen jää edellisvuotta pienemmäksi ja vuonna 2025 tuotanto jo kasvaa hieman.

Tämän alan osalta mallin ennustevirheet ovat huomattavan suuria. Tämä on kuitenkin selitettävissä alan erityispiirteillä, jotka aiheuttavat mallinnukselle haasteita. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

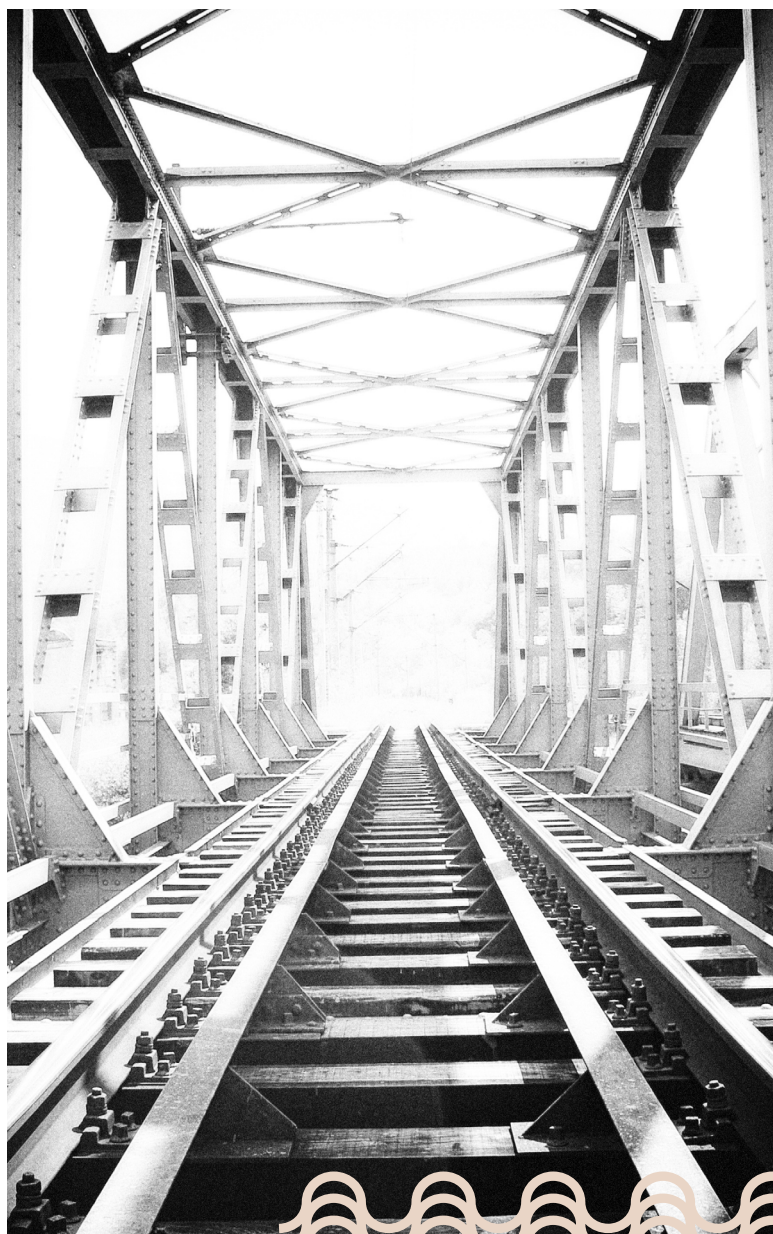
RAKENTAMISEN SEKÄ KULJETUKSEN JA VARASTOINNIN NÄKYMÄT 2024–2025

Rakentamisessa vasta hienoisia positiivisia signaaleja

RAKENTAMINEN (TOL F)

Rakentaminen supistui merkittävästi 1990-luvun laman aikana. Toipuminen kesti useita vuosia eikä arvonlisäyksen osalta olla vieläkaan palauduttu ennen 1990-luvun lamakautta vallinneelle tasolle. Finanssikriisin aikaan rakentaminen supistui jälleen, mutta ei yhtä voimakkaasti kuin 1990-luvulla. Matalasuhdanne jatkui vuosia ja vasta vuoden 2015 jälkeen rakentaminen alkoi selvästi elpyä. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 rakentamisen tuotos kasvoi keskimäärin 4,1 prosenttia vuodessa ja tuotos myös ylitti finanssikriisiä edeltävän tason. Samaan aikaan arvonlisäys kasvoi keskimäärin 1,3 prosenttia vuodessa. Rakentamisen rooli kansantaloudessa (arvonlisäyksen osuudella mitattuna) on vähentynyt 1990-luvun jälkeen, jolloin alan osuus koko talouden arvonlisäyksestä asettui noin 6 prosenttiin.

Rakennusala selvisi kohtalaisen vähällä pandemian aikana. Pahimpina pandemiavuosina 2020 ja 2021 rakentamisen tuotoksen volyyymi pysyi ensin ennallaan ja sitten supistui 1,5 prosenttia, kun taas arvonlisäys supistui alle yhden prosentin vuosittain. Kuitenkin tehdyt työtunnit ja työllisten määrä vähenivät selvemmin. Pandemian aikana julkinen sektori lisäsi merkittävästi rakennusinvestointejaan, mikä auttoi elvyttämään rakentamista. Vuonna 2022 alan tuotos ja työtunnit kehittyivät vaisusti. Tuotos kasvoi 0,8 prosenttia ja työtunnit supistuivat 0,1 prosenttia. Joihinkin alan yrityksiin vaikutti kaupan alasajo Venäjän kanssa ja materiaalien saannin hankaloituminen, mutta yleisesti vuosi 2022 ei ollut erityisen huono.

Kuva: petre artene, Pixabay.

Vuosi 2023 oli rakennusalan kannalta katastrofaalinen. Totuttua korkeammaksi nopeasti nousseet asuntolainojen korot yhdistettynä yleiseen taloudelliseen epävarmuuteen romahduttivat erityisesti asuinrakentamisen kysynnän. Seurauksena rakennusalan ja siitä riippuvien toimialojen yritykset ovat olleet ongelmassa. Vuonna 2023 rakennusalan tuotos supistui noin 11 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna ja alalla tehdyt työtunnit supistuivat myös merkittävästi.

Rakentamisen (toimiala F) osalta ennustemallin tarkkuus on kohtuullisen hyvä. Mallin keskimääräinen virhe

ennusteessa on 2,1 prosenttiyksikköä. Lisäksi malli ennustaa hyvin, tuleeko tuotos kasvamaan vai supistumaan. Vuoden 2024 ennustetta on kuitenkin korjattu hieman alaspäin tuotoksen ja työtuntien osalta. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 2 ja taulukko 2) toimialan tuotoksen volyyymi supistuu 1,0 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 2,8 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 0,2 prosenttia ja 2,9 prosenttia.

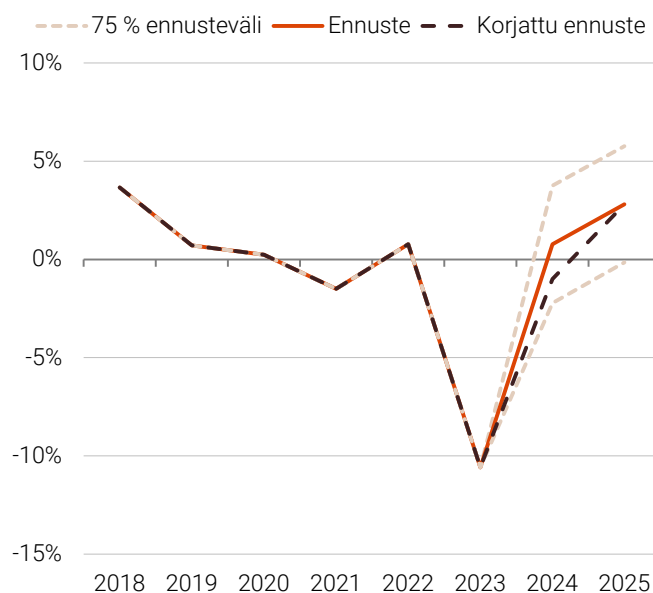
Malliennustetta on korjattu, sillä erityisesti asuinrakentamisen tilanne ovat alkuvuoden 2024 perusteella edelleen haastava. Vaikka Euroopan keskuspankki teki ensimmäisen koronlaskun odotetusti, keskuspankin viestinnän mukaan enempää varsinkaan suuria koronlaskuja ei välttämättä ole edessä lähikuukausina. Korotason hienoinen lasku ei ole myöskään toistaiseksi juuri näkynyt asuntolainojen nostohalukkuudessa. Kun kysyntä lähtee jälleen nousuun, valmiiksi rakennettujen myymättömien asuntojen myyntivauhti vaikuttanee siihen, kuinka nopeasti rakentaminen lähtee toipumaan.

Pieniä positiivisia signaaleja on havaittavissa rakennusalallakin. Esimerkiksi korjausrakentamisen ja toimintarakentamisen tilanne on jonkin verran valoisampi kuin asuinrakentamisen. Myös uudet rakennusurakat ja rakentamisen liikevaihtokuvaaja ovat kehittyneet viime kuukausina suotuisasti ja myönnettyjen rakennuslupien määrän syöksylasku on tasoittunut. Kun rahoitusolot entisestään normalisoituvat ja asunnonostajien luottamus talouteen vahvistuu, rakentaminen alkaa toipua.

KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H)

Kuljetus- ja varastointialan kasvu oli voimakasta parinkymmenen vuoden ajan ennen finanssikriisiä. Tämän

KUVIO 2. RAKENTAMINEN (TOL F), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

jälkeen alan tuotanto alkoi vähitellen supistua, kunnes se kääntyi vuonna 2016 uudelleen kasvuun. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 kuljetus- ja varastointitoimialan tuotoksen volyyymi kasvoi keskimäärin 2,5 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 1,4 prosenttia vuodessa. Vaikka alan tuotos ylitti vuonna 2017 finanssikriisiä edeltävän tason, arvonlisäys ei ole vielä saavuttanut tätä tasoa. Työtuntien määrä alalla oli kasvanut hieman ennen koronakriisiä. Vuonna 2022 alan osuus oli noin 5 prosenttia koko talouden tuotoksesta

TAULUKKO 2. RAKENTAMINEN SEKÄ KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL F, H)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%) 2024	Malliennusteen tarkkuus	
	2023	2024	2025		Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Rakentaminen (TOL F)						
Tuotos	-10,6	0,8	2,8	-1,0	2,1	87
Tunnit	-5,7	1,6	2,9	0,2	1,7	93
Kuljetus ja varastointi (TOL H)						
Tuotos	-3,8	-0,2	1,6	0,5	1,5	87
Tunnit	-2,4	-2,3	-0,8	-2,0	1,5	67
Maa- ja rautatieliikenne (TOL 49)						
Tuotos	-1,6	0,1	1,5	0,4	1,6	87
Tunnit	-4,0	-2,2	-0,6	-2,1	1,0	96

ja 4 prosenttia arvonlisäyksestä. Samana vuonna ala työllisti noin 5 prosenttia koko Suomen työllisistä.

Vuonna 2020 koronapandemian vaikutuksesta alan tuotoksen määrä väheni merkittävästi, noin 17 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit supistuivat huomattavasti. Lentoliikenne kärsi eniten, ja oli pandemian aikana jonkin aikaa käytännössä pysähdyksissä. Myös vesiliikenne, maa- ja rautatieliikenne sekä varastointi, kuten myös liikennettä palveleva toiminta supistuivat, joskin vähemmän kuin lentoliikenne. Henkilöliikenne väheni eniten, koska liikkumista rajoitettiin ja etätyöskentely yleistyi. Rahtiliikenne ei supistunut yhtä paljon. Liikkumisen vapauduttua alan tuotos elpyi nopeasti, jo vuonna 2021 tuotos kasvoi 2,6 prosenttia ja vuonna 2022 reilut 6 prosenttia. Vuonna 2023 alan tuotos supistui 3,8 prosenttia, muun muassa ostovoiman heikkenemisen, Venäjän kautta lentämisen lopettamisen ja itärajan yli käydyn puukaupan päättymisen vuoksi. Myös loppuvuoden 2023 poliittisilla lakoilla oli tässä todennäköisesti osuutensa.

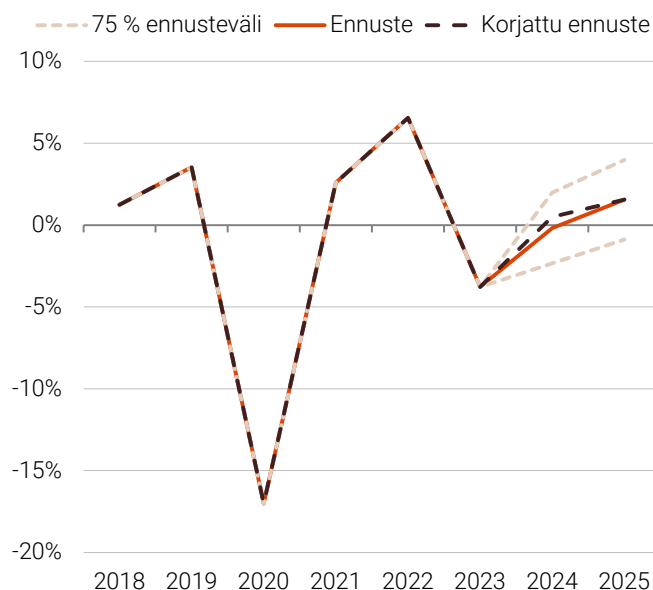
Ennustemallin osuvuus on kuljetus- ja varastointitoimialan (TOL H) osalta hyvä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 1,5 prosenttiyksikköä. Tämän lisäksi malli ennustaa hyvin sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos. Ennustetta on korjattu hieman ylöspäin vuoden 2024 osalta. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 3 ja taulukko 2) alan tuotos kasvaa 0,5 prosenttia vuonna 2024 ja 1,6 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -2,0 prosenttia ja -0,8 prosenttia.

Kuluttajien ostovoima on vähitellen vahvistumassa ja matkailu palaamassa normaaliksi. Toisaalta henkilöliikenne ei todennäköisesti pitkälläkään aikavälillä palaa yhtä vilkkaaksi kuin ennen pandemiaa, koska etätyökäytännöt ja etäpalaverit jäävät aiempaa yleisemmiksi. Teollisuudella ja muilla toimialoilla, joita kuljetus- ja varastointitoimiala palvelee, menee kohtalaisesti vuonna 2024 ja paremmin vuonna 2025. Toisaalta vuonna 2024 laajamittaiset lakot koskettivat kuljetus- ja varastointitoimialaa, mikä tulee näkymään vielä tuntemattomissa määrin sekä tuotanto- että työtuntiluvuissa.

MAA- JA RAUTATIELIIKENNE (TOL 49)

Maa- ja rautatieliikenne kasvoi voimakkaasti 1990-luvulta aina finanssikriisiin asti. Sen jälkeen tuotanto alkoi vähitellen supistua, kunnes vuonna 2014 se kääntyi jälleen kasvuun. Vuonna 2018 maa- ja rautatieliikenteen tuotos ylitti finanssikriisiä edeltävän tason. Arvonlisäys ei ole vielä saavuttanut finanssikriisiä edeltävää tasoa.

KUVIO 3. KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

Alan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 2,3 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys 1,3 prosenttia vuodessa. Työtuntien määrä alalla on kasvanut viime vuosina hieman. Vuonna 2022 maa- ja rautatieliikenne muodosti noin 44 prosenttia kuljetus- ja varastointitoimialan tuotoksesta ja 57 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi se käsitti noin 60 prosenttia alan työtunneista.

Vuonna 2020 koronapandemian vaikutuksesta alan tuotanto supistui merkittävästi, noin seitsemän prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit vähenivät huomattavasti. Henkilöiden kuljetukseen liittyvä työ supistui eniten, kun liikkumista rajoitettiin ja etätyöskentely yleistyi. Myös muu kuljetustoiminta supistui, sillä ala palvelee laajasti talouden eri toimialoja, joista monet supistuivat. Lisääntynyt verkko-kauppa todennäköisesti hillitsi supistumista jossain määrin. Vuonna 2021 ala toipui ja tuotos kasvoi 1,2 prosenttia. Vuonna 2022 Suomen ja Venäjän välisen rautatieliikenteen keskeytyminen näkyy erityisesti tavarakuljetuksissa ja kaupan romahtaminen Venäjän kanssa heijastuu myös maaliikenteeseen. Maa- ja rautatieliikenteen tuotos supistui 0,3 prosenttia vuonna 2022 ja 1,6 prosenttia vuonna 2023.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 2. Ennustetta on muokattu hieman ylöspäin vuoden 2024 osalta. Korjatun ennusteen mukaan alan tuotos kasvaa 0,4 prosenttia vuonna 2024 ja 1,5 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -2,1 prosenttia ja -0,6 prosenttia. Matkustajaliikenne on palautumassa tavalliselle tasolle ostovoiman tasoittuessa. Tavarakuljetuksissa maa- ja rautatieliikenne palvelee useita muita toimialoja, kuten metsäteollisuutta. Näiden toimialojen kohtalaisen kasvun vuoksi myös maa- ja rautatiekulje-

tukset kasvavat hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2024 toteutuneet junaliikenteen ja julkisen liikenteen lakot tulevat mitä todennäköisimmin vaikuttamaan alan tuotoslukuihin. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

KAUPAN, MAJOITUS- JA RAVITSEMIS-
TOIMINNAN SEKÄ HALLINNON JA TUKI-
PALVELUIDEN NÄKYMÄT 2024–2025

Ostovoiman vahvistuminen auttaa vähittäis- kauppaa ja matkailua

KAUPPA (TOL G)

Kaupanala kasvoi aina 1970-luvulta 1990-luvulle asti, mutta 1990-luvun lama johti merkittävään supistumiseen. Kasvu jatkui voimakkaana heti laman jälkeen, mutta kesti useita vuosia ennen kuin ala ylitti lamaa edeltäneen tason. Finanssikriisin jälkeen kaupanala alkoi supistua hitaasti, kunnes vuonna 2016 se kääntyi takaisin kasvuun ja saavutti finanssikriisiä edeltävän tason 2020. Koronakriisin alkaessa kaupanalan tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 2,0 prosenttia vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 2,9 prosenttia vuodessa. Alan merkitys Suomen taloudelle pieneni hieman 1990-luvun laman jälkeen ja nousi jonkin verran finanssikriisin jälkeen. Vuonna 2022 kauppa muodosti noin 9 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja 8 prosenttia tuotoksesta. Lisäksi ala työllisti noin 11 prosenttia kaikista työllisistä ja vastasi noin 11 prosentista tehdyistä työtunneista.

Kokonaisuudessaan kaupanala kärsi pandemias-
ta vain vähän. Vuonna 2020 kaupanalan tuotoksen
volyyymi kasvoi 1,3 prosenttia ja vuonna 2021 3,0 pro-
senttia. Myös arvonlisäys kasvoi. Vuonna 2020 alalla
tehdyt työtunnit supistui-
vat merkittävästi, mutta vuon-
na 2021 työtunnit kasvoivat 3,0 prosenttia. Pandemia
vaikuttanut kaupan alatoimialoihin eri tavoin. Tukku-
kaupan tuotanto kasvoi vain vähän, kun taas vähittäis-
kauppa kasvoi selvästi. Moottoriajoneuvojen kauppa sen sijaan
supistui kohtalaisesti. Verkkokauppa kasvoi merkittä-

Kuva: Ja Kubislar, Unsplash.

västi, kun taas perinteisten kauppojen myynti pieneni. Pandemia vaikutti myös ostettaviin tuotteisiin. Esimerkiksi elintarvikkeiden, kodintekniikan, huonekalujen, sisustustavaroiden ja rautakauppatavaroiden myynti kasvoi merkittävästi, kun taas polttoaineiden ja vaatteiden myynti supistui.

Vuonna 2022 kulutuksen painopiste siirtyi takaisin palveluihin kaupan sijaan. Hintojen totuttua nopeampi nousu pienensi katteita erityisesti päivittäistavarakaupassa ja heikensi kuluttajien ostovoimaa. Ostovoiman heikkeneminen johti myyntivolyyymien laskuun. Venäjän-kauppa oli ennen vuotta 2022 melko tärkeää kaupanalalle, joten sen alasajo vaikutti alaan. Vuonna 2022 kaupanalan tuotoksen volyyymi supistui 3,6 prosenttia. Inflaatio vaikuttaa merkittävästi alan tunnuslukuihin: samaan aikaan kun tuotoksen volyyymi, josta on puhdistettu pois inflaation vaikutus, supistui huomattavasti, tuotoksen arvo, jossa on mukana inflaatio, kasvoi 3,5 prosenttia. Vuonna 2023 alan tuotoksen volyyymi supistui 2,8 prosenttia.

Ennustemallin osuvuus on kaupan (toimiala G) tuotoksen osalta hyvä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 1,6 prosenttiyksikköä. Tämän lisäksi malli ennustaa erinomaisesti sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos.

Ennusteen mukaan (ks. kuvio 4 ja taulukko 3) tuotoksen volyyymi supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 2,6 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien osalta vastaavat luvut ovat -1,8 prosenttia ja -0,1 prosenttia.

Inflaation hidastuttua merkittävästi kuluttajien ostovoima on toipunut selvästi. Se auttaa erityisesti vähittäiskauppaa. Toisaalta rakennusalan ongelmat heijastuvat tukkukauppaan ja koko kaupan myynnin määrä on supistunut jo jonkin aikaa. Kaupan liiton mukaan lisääntynyt kansainvälinen kilpailu kaupan alalla ohjaa alan yrityksiä tehostamaan toimintaansa esimerkiksi digitalisaatiota ja automaatiota hyödyntämällä, mikä liiton mukaan johtaa vähäisempään työvoimatarpeeseen. Kaupan alalla tehdyt työtunnit ovat olleet laskevalla uralla jo jonkin aikaa ja samaan aikaan alan tuotos on pääosin kasvanut, mikä viittaisi siihen, että vastaavaa tehostamista on harjoitettu kaupan alalla jo jonkin aikaa.

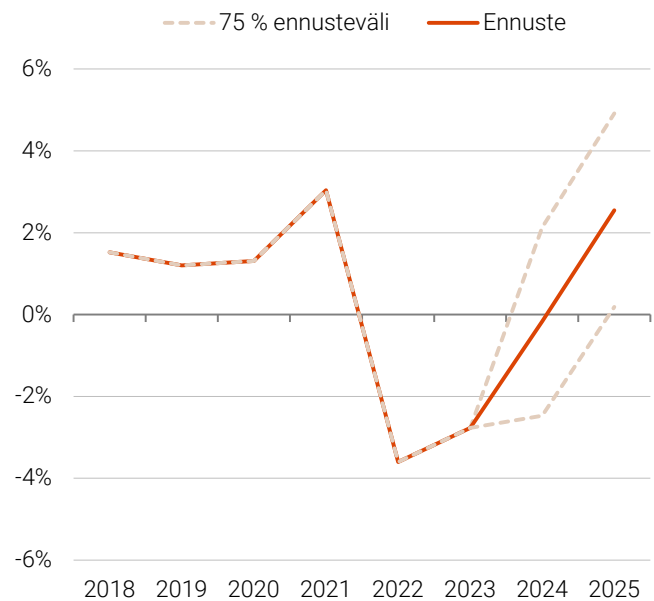
TUKKUKAUPPA (TOL 46)

Samoin kuin kaupan ala kokonaisuudessaan, myös tukkukauppa kasvoi 1990-luvun lamaan lukuun ottamatta melko vahvasti finanssikriisiin asti. Finanssikriisin jälkeen alan tuotoksen volyyymi ei ole vielä kääntynyt selvään kasvuun. Tukkukaupan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 1,2 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 1,6 prosenttia vuodessa. Tukkukaupan alalla tehdyt työtunnit ovat kasvaneet viime vuosina vähän ja alan merkitys kaupanalan tuotoksessa ja arvonlisäyksessä on edelleen varsin merkittävä. Vuonna 2022 tukkukauppa muodosti noin 43 prosenttia kaupanalan tuotoksesta ja 41 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi tukkukauppa työllisti noin 30 prosenttia kaupan alan työllisistä.

Vuonna 2020 tukkukaupan tuotos kasvoi hieman, 0,5 prosenttia. Samaan aikaan tehdyt työtunnit supistuivat selvästi, mikä viittaa tehokkuuden parantumiseen. Vuonna 2021 alan tuotos kasvoi 1,5 prosenttia ja myös työtunnit kasvoivat. Vuosina 2022 ja 2023 alan tuotos supistui voimakkaasti, 5,6 prosenttia vuonna 2022 ja 4,7 prosenttia vuonna 2023.

Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. Ennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 0,9 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 2,1 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 0,2 prosenttia ja 0,1 prosenttia. Ala palvelee hyvin erilaisia asiakkaita eri toimialoilla, muiden alojen heikot näkymät ja vaisut investoinnit heijastuvat tukkukauppaan. Erityisesti ne-

KUVIO 4. KAUPPA (TOL G), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

gatiiviset näkymät rakennusosalalla jarruttavat alan kehitystä vielä vuonna 2024. Kun rakennusala lähtee palautumaan vuonna 2025, myös tukkukauppa palautuu ja kasvaa.

VÄHITTÄISKAUPPA (TOL 47)

Finanssikriisi vaikutti vähittäiskauppaan vain suhteellisen vähän ja ala jatkoi pian 1990-luvun laman jälkeen alkanutta kasvua. Kasvu kuitenkin jatkui finanssikriisiä edeltävää aikaa hitaampana. Vähittäiskaupan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 2,0 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 4,2 prosenttia vuodessa. Viime vuosina vähittäiskaupan alalla tehdyt työtunnit ovat supistuneet maltillisesti. Vuonna 2022 vähittäiskauppa muodosti noin 40 prosenttia kaupanalan tuotoksesta ja 42 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi vähittäiskauppa työllisti noin 52 prosenttia kaupanalan työllisistä.

Ensimmäisenä koronavuonna 2020 alan tuotos kasvoi selvästi, 4,6 prosenttia. Kuitenkin samanaikaisesti tehdyt työtunnit supistuivat merkittävästi. Pandemian aikana kuluttajien ostovoima ei heikentynyt merkittävästi, ja erilaisten rajoitusten vuoksi aiempaa suurempi osa kulutuksesta kohdentui vähittäiskaupan tuotteisiin. Vuon-

na 2021 vähittäiskaupan tuotos jatkoi vahvassa kasvussa, ja myös tehdyt työtunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2022, kun rajoitukset vähitellen poistuivat, kulutuksen painopiste alkoi siirtyä kaupasta takaisin palveluihin. Samanaikaisesti totuttua nopeampi inflaatio erityisesti ruoan osalta muutti kuluttajien käyttäytymistä ja vähensi vähittäiskaupan myynnin määrää. Päivittäistavara-kauppa ry:n mukaan kuluttajat ostivat hintojen noustessa paitsi vähemmän, myös edullisempia tuotteita. Kaupan liiton mukaan hintojen nousu johti myös ostosten keskittymiseen suuriin marketteihin ja halpakauppoihin erikoisliikkeiden sijasta. Kokonaisuudessaan vähittäiskaupan tuotoksen volyyymi supistui 2 prosenttia vuonna 2022. Vuonna 2023 supistuminen jatkui ja tuotos väheni 1,6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 0,9 prosenttia vuonna 2024 ja 2,9 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -0,3 prosenttia ja -0,2 prosenttia. Kuluttajien ostovoima on vahvistunut huomattavasti inflaation hidastumisen seurauksena. Elin-

tarvikkeiden hinnat ovat alkuvuodesta 2024 olleet jopa matalampia kuin vuotta aikaisemmin, mikä vauhdittaa vähittäiskauppaa. Yleisen ALV-kannan korotus puolestaan tekee tyhjäksi osan ostovoiman vahvistumisen vaikutuksista. Kuluttajat myös suhtautuvat taloustilanteeseen vielä melko epäluuloisesti, vaikkakin monet luottamusindikaattorit ovatkin pienessä kasvussa. Kasvu ei siis ole kovin vahvaa vielä vuonna 2024, mutta kasvu kiihtyy ostovoiman vahvistuessa entisestään ja kuluttajien sopeutuessa uuteen ALV-tasoon.

MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I)

Majoitus- ja ravitsemistoiminta kasvoi 1970-luvulta aina finanssikriisiin asti 1990-luvun lamaa lukuun ottamatta. Vaikka 1990-luvun lama supisti alaa merkittävästi, kasvu jatkui vahvana heti laman jälkeen. Kesti kuitenkin joitakin vuosia ennen kuin ala ylitti lamaan edeltäneen tason. Majoitus- ja ravitsemistoiminta supistui finanssikriisin aikana, mutta selvästi vähemmän kuin moni muu ala. Muutamina finanssikriisin jälkeisinä vuosina alan

TAULUKKO 3. KAUPPA, MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA SEKÄ HALLINTO JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL G, I, N)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%)		Malliennusteen tarkkuus	
	2023	2024	2025	2024	2025	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Kauppa (TOL G)							
Tuotos	-2,8	-0,2	2,6	-	-	1,6	100
Tunnit	-2,0	-1,8	-0,1	-	-	1,3	72
Tukkukauppa (TOL 46)							
Tuotos	-4,7	-0,9	2,1	-	-	1,0	86
Tunnit	-1,8	0,2	0,1	-	-	1,7	81
Vähittäiskauppa (TOL 47)							
Tuotos	-1,6	0,9	2,9	-	-	1,5	91
Tunnit	-4,0	-0,3	-0,2	-	-	1,6	70
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)							
Tuotos	6,3	-3,6	-1,8	-0,6	1,6	2,3	72
Tunnit	7,4	-2,9	-1,9	-0,5	1,0	2,7	69
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)							
Tuotos	0,4	-0,2	1,8	-	-	3,3	93
Tunnit	0,4	0,5	1,7	-	-	1,8	96
Turvallisuus, vartiointi- ja etsiväpalvelut (TOL 80)							
Tuotos	-2,5	0,7	3,3	-	-	4,7	86
Tunnit	-0,7	-0,7	1,8	-	-	4,5	78
Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)							
Tuotos	-0,1	-0,4	0,9	-	-	3,2	81
Tunnit	2,5	-0,4	0,4	-	-	2,1	83

tuotos ei juuri kasvanut tai pienentynyt, kunnes vuonna 2015 se kääntyi selvään kasvuun. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 majoitus- ja ravitsemistoiminnan tuotoksen volyymi kasvoi keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 2,4 prosenttia vuodessa. Alan työtuntien ja työllisten määrä kasvoi ennen pandemiaa selvästi. Vuonna 2022 ala muodosti noin 2 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja kokonaistuotoksesta ja työllisti noin 3 prosenttia Suomen työllisistä.

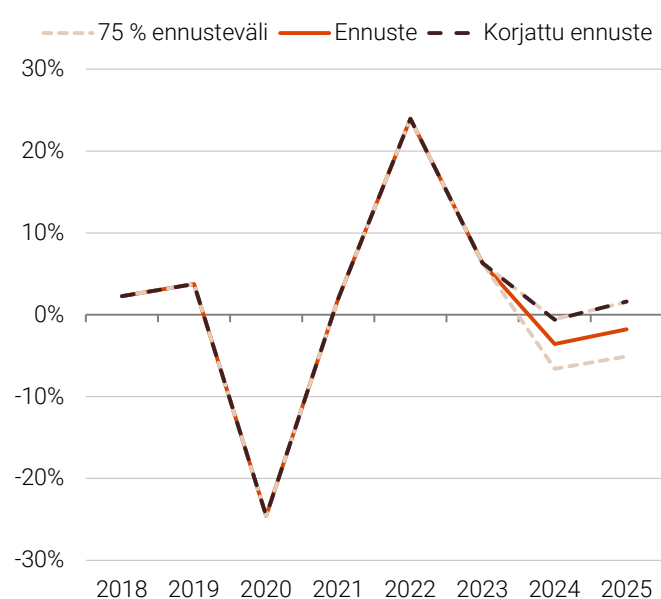
Majoitus- ja ravitsemistoiminta on yksi pandemian vaikeimmin koettelemista aloista. Koronavuonna 2020 alan tuotoksen volyymi supistui noin 25 prosenttia ja arvonlisäys noin 29 prosenttia. Tehdyt työtunnit laskivat merkittävästi, jopa 19 prosenttia. Alatoimialoista majoitustoiminta supistui vielä ravitsemistoimintaakin enemmän. Pandemian aikana sekä vapaa-ajan matkailu että työmatkat vähenivät merkittävästi. Ravintolat joutuivat sulkemaan ovensa, eikä noutoruoan myyminen riittänyt korjaamaan tilannetta. Vuonna 2021 jotkin rajoitukset lientyivät ja kotimaan matkailu- ja hiihtolomakausi elvyttivät hieman majoitustoimintaa. Myös ravintoloiden avaaminen tuli mahdolliseksi. Toipuminen oli hidasta vielä 2021, tuotos kasvoi 2,0 prosenttia ja alalla tehdyt työtunnit 1,1 prosenttia. Viimeisten rajoitusten pois-

tuessa vuonna 2022 ala toipui hyvin vauhdikkaasti, tuotos kasvoi 24 prosenttia ja työtunnit 9 prosenttia. Vuonna 2023 alan tuotos kasvoi 6,3 prosenttia ja samana vuonna saavutettiin myös pandemiaa edeltänyt taso.

Ennustemallin osuvuus on majoitus- ja ravitsemistoiminnan (toimiala I) tuotoksen osalta kohtuullinen. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 2,3 prosenttiyksikköä. Malli ei kuitenkaan ennusta sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos, kuin tyydyttävästi. Malliennustetta on korjattu tuotoksen ja tehtyjen työtuntien osalta positiivisemmaksi. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 5 ja taulukko 3) tuotoksen volyymi supistuu 0,6 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -0,5 prosenttia ja 1,0 prosenttia.

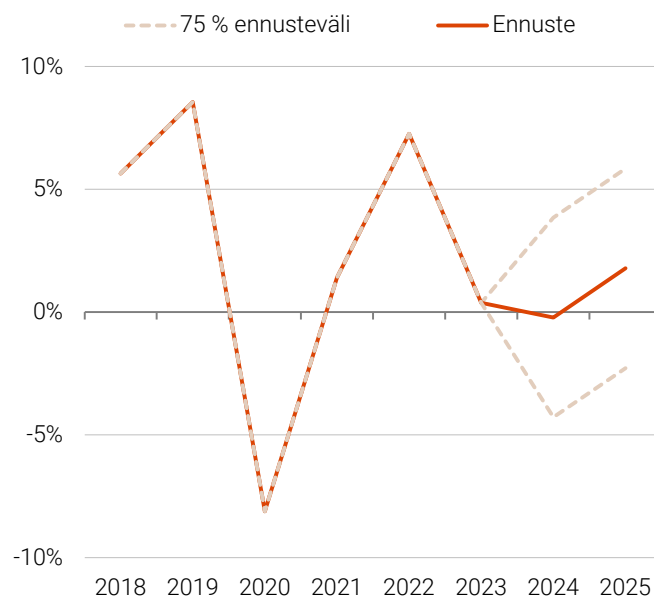
Pandemian jälkeinen nopea toipuminen on ohi ja kysyntätilanne on normalisoitunut. Ulkomainen turismi on toipunut lupaavasti, vaikka vielä ei ole saavutettu koronapandemiaa edeltäviä tasoja. Haasteita lähitulevaisuudessa tuottavat muiden muassa majoituspalveluiden ALV-kannan nosto, joka vähentänee kysyntää jossain määrin sekä ruoan tukkuhintojen kasvu. Korjaamattoman malliennusteen kaltaisesta supistumisesta ei kuitenkaan ole erityisesti merkkejä.

KUVIO 5. MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

KUVIO 6. HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N)

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta -toimialan vahva kasvu 1970-luvulta eteenpäin tyssäsi 1990-luvun lamaan. 1990-luvun lamassa ala supistui jonkin verran kolmena peräkkäisenä vuonna, mutta sen jälkeen kasvu jatkui vahvana. Finanssikriisistä toipuminen tapahtui nopeasti, mutta vuosina 2013–2015 kasvu alkoi sakata. Tämän jälkeen ala kuitenkin kääntyi jälleen voimakkaaseen kasvuun. Koronakriisin alkaessa hallinto- ja tukipalvelutoiminnan tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 7,8 prosenttia vuodessa vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys vastaavasti keskimäärin 7,6 prosenttia vuodessa. Vuonna 2022 ala muodosti noin 4 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja 3 prosenttia kokonaistuotoksesta. Samana vuonna ala työllisti noin 8 prosenttia Suomen työllisistä.

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta -toimialaan kuuluu useita keskenään erilaisia aloja, kuten vuokraus- ja leasingtoiminta, työllistämistoiminta, matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta, turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut, kiinteistön- ja maisemanhoito sekä hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle. Toimialan sisältö on monipuolinen, ja pandemia vaikutti sen eri alatoimialoihin eri tavoin. Selvimmin supistui matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta, lähes 60 prosenttia. Tämä johtui matkailun lähes täydellisestä pysähtymisestä pandemian aikana. Kaiken kaikkiaan toimialan tuotos supistui 8,1 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit vähenivät merkittävästi. Vuonna 2021 ala kuitenkin palautui jo hitaasti pandemiasta sekä tuotoksen että työtuntien osalta. Vuonna 2022 alan kasvu oli hyvin nopeaa, tuotos ja työtunnit kasvoivat kumpikin noin 7 prosenttia. Valtaosa kasvusta seurasi aiemmin supistuneen matkatoimistoalan voimakkaasta toipumisesta. Vuonna 2023 kasvun aika oli ohi ja alan tuotos kasvoi 0,4 prosenttia.

Ennustemallin osuvuus on hallinto ja tukipalvelut (toimiala N) tuotoksen osalta tyydyttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 3,3 prosenttiyksikköä. Malli onnistuu kuitenkin ennustamaan sitä kasvaako vai supistuuko tuotos hyvin. Malliennusteen mukaan (ks. kuvio 6 ja taulukko 3) tuotoksen volyyymi supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 1,8 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 0,5 prosenttia ja 1,7 prosenttia. Ostovoiman vahvistuminen ja siitä seuraava matkailun kohtalainen kasvu auttaa erityisesti matkatoimistoja. Toisaalta hallinto- ja tukipalvelutoiminta -toimiala palvelee muita toimialoja ja sitä kautta muiden toimi-

alojen haasteet välittyvät alalle. Alan myynnin määrä on supistunut alkuvuodesta 2024.

TURVALLISUUS-, VARTIOINTI- JA ETSIVÄPALVELUT (TOL 80)

Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut on pieni toimiala, joka muodostaa noin 6 prosenttia hallinto- ja tukipalvelut -toimialan tuotoksesta. Ala kasvoi 1990-luvun lopulta lähtien pitkän aikaa, eikä supistunut finanssikriisissäkään. Viime vuosina kasvu on hidastunut. Vuosina 2016–2019 alan tuotos kasvoi keskimäärin noin 3,6 prosenttia vuodessa. Myös alan työtunnit kasvoivat merkittävästi samana ajanjaksona. Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi 5,3 prosenttia. Vuonna 2021 ala supistui merkittävästi, lähes 10 prosenttia, ja vuonna 2022 kasvoi vahvasti, reilut 8 prosenttia.

Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. On huomionarvoista, että muista toimialoista poiketen luvut vuodelle 2023 on jouduttu ennustamaan, koska Tilastokeskus ei ole julkaissut uusimpia vuositilinpidon tietoja turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalveluille. Ennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 0,7 prosenttia vuonna 2024 ja 3,3 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaa-

Kuva: Maaark, Pixabay.

vat luvut ovat -0,7 prosenttia ja 1,8 prosenttia. Alan liikevaihdon volyymin kehitys on ollut hyvin tasaista alkuvuonna 2024. Vuonna 2025 kaupan alan vahvistuminen vauhdittaa turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalveluiden kasvua.

KIINTEISTÖN- JA MAISEMANHOITO (TOL 81)

Kiinteistön- ja maisemanhoito muodostaa noin 30 prosenttia hallinto- ja tukipalvelutoiminta -toimialan tuotoksesta. Ala kasvoi melko tasaisesti ennen finanssikriisiä muutamaa 1990-luvun laman vuotta lukuun ottamatta. Finanssikriisi vaikutti alaan vain vähän. Ennen koronakriisiä alan tuotoksen volyymin vuosikasvu oli keskimäärin 4,7 prosenttia vuosina 2016–2019 ja vastaava luku arvonlisäykselle oli keskimäärin 3,2 prosenttia. Alalla tehdyt työtunnit ovat kasvaneet tasaisesti viime vuosina. Vuonna 2020 alan tuotos supistui hieman, 2,4 prosenttia. Vuosina 2021 ja 2022 ala kuitenkin toipui ja kasvoi 3,5 prosenttia ja 0,9 prosenttia.

Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. On huomionarvoista, että muista toimialoista poiketen luvut vuodelle 2022 on jouduttu ennustamaan, koska Tilastokeskus ei ole julkaissut uusimpia vuositilinpidon tietoja kiinteistönhoito- ja maisemanhoito- toimialalle. Ennusteen mukaan tuotoksen volyymi supistuu 0,4 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 0,9 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -0,4 prosenttia ja 0,4 prosenttia. Alan myynti on ollut hienoisessa luisussa viime aikoina, mutta supistuminen on tasoittunut alkuvuodesta 2024. Tämä viittaa melko tasaiseen tuotoksen ja työtuntien kehittymiseen ennustevuosina. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

INFORMAATION JA VIESTINNÄN,
RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINNAN
SEKÄ AMMATILLISEN, TIETEELLISEN JA
TEKNISEN TOIMINNAN NÄKYMÄT 2024–2025

Yleinen vaikea kasvu hidastaa palvelualojen kasvua

INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J)

Informaatio ja viestintä -toimiala kasvoi vakaasti 1970-luvulta 1990-luvulle. Ala ei juuri kärsinyt 1990-luvun lamasta ja erityisen voimakasta kasvua alalla koettiin 1990-luvun puolivälin jälkeen. Ala ei supistunut merkittävästi finanssikriisin seurauksena, mutta ei myöskään kasvanut vuosina 2007–2009. Tämän jälkeen toimiala on jälleen jatkanut kasvuaan. Koronakriisin alkaessa informaatio ja viestintä -toimialan tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 4,0 prosenttia vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa. Alan merkitys Suomen taloudelle kasvoi jo ennen 1990-lukua, mutta erityisesti 1990-luvun puolivälin jälkeen sen osuus koko talouden arvonlisäyksestä on kasvanut merkittävästi. Vuonna 2022 toimiala muodosti noin 7 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja työllisti noin 5 prosenttia Suomen työllisistä. Näiden osuuksien odotetaan edelleen kasvavan tulevaisuudessa.

Informaatio ja viestintä -toimialaan kuuluvat kustannustoiminta, audiovisuaalinen toiminta, televiestintä sekä tietojenkäsittelypalvelut. Televiestintä ja tietojenkäsittelypalvelut muodostavat yhdessä noin 76 prosenttia toimialan tuotoksesta. Audiovisuaalinen toiminta, joka käsittää elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotannon, äänitteiden ja musiikin kustantamisen sekä radio- ja televisiotoiminnan, muodostaa puolestaan noin 8 prosenttia alan tuotoksesta. Toimiala on kasvanut merkittävästi erityisesti tietojenkäsittelypalveluiden voimakkaan kasvun myötä. Tietojenkäsittelypalvelut sisältävät muun muassa ohjelmien ja ohjelmistojen kehittämisen sekä

Kuva: Mathieu Militis, Pixabay.

yleisemmin ohjelmoinnin ja siihen liittyvät työt. Myös televiestintä on kasvanut selkeästi, vaikka sen kasvu onkin hidastunut viime vuosina.

Pandemia vaikutti epäsymmetrisesti informaatio ja viestintä -toimialan eri alatoimialoihin. Audiovisuaalinen toiminta supistui merkittävästi vuonna 2020, kun taas kustannustoiminta supistui vähemmän. Tietojenkäsittelypalvelut sen sijaan kasvoivat selkeästi. Yhteensä informaatio ja viestintä -toimialan tuotos kasvoi vuonna 2020 samoin kuin alan tehdyt tunnit. Vuosina 2021 ja 2022 toimiala kasvoi jälleen merkittävästi, 9,4 prosenttia vuonna 2021 ja 3,2 prosenttia vuonna 2022. Vuonna 2023 alan tuotos kasvoi 2,3 prosenttia.

Ennustemallin osuvuus on informaatio ja viestintä (toimiala J) tuotoksen osalta tyydyttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 3,5 prosenttiyksikköä. Malli onnistuu kuitenkin ennustamaan sen, kasvaako vai supistuuko tuotos, kiitettävästi. Ennusteen mukaan (ks. kuvio 7 ja taulukko 4) tuotoksen volyyymi kasvaa 2,3 prosenttia vuonna 2024 ja 4,2 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 1,5 prosenttia ja 1,7 prosenttia. Alan toimijoilla on varsin valoisa kuva

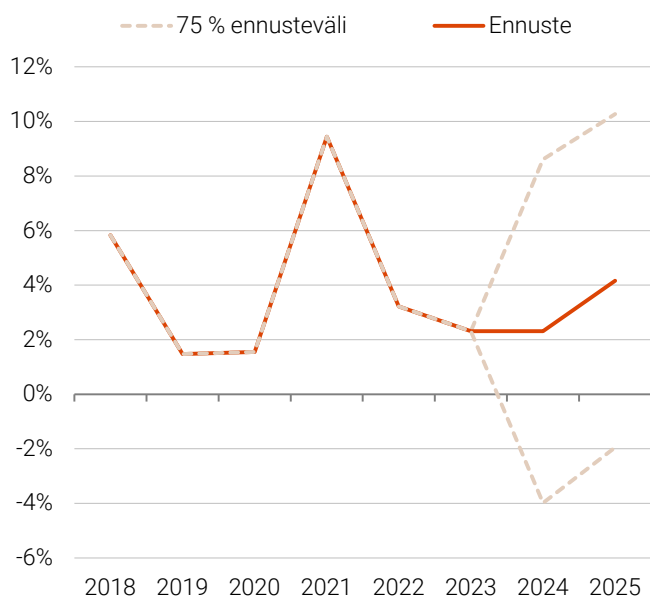
tulevasta myynnistä. Erityisesti tietojenkäsittelypalveluiden rooli taloudessa vahvistuu yhä ja kysyntä pysyy hyvällä tasolla.

TELEVIESTINTÄ (TOL 61)

Televiestintä kasvoi huomattavan voimakkaasti 1990-luvun puolivälistä lähes finanssikriisiin asti. Vuosina 1995–2004 alan tuotos kasvoi keskimäärin noin 16 prosenttia vuodessa ja vuosina 1997–2000 kasvua kertyi keskimäärin yli 20 prosenttia vuodessa. Nokian kriisi 00-luvun puolivälissä aiheutti alan tuotokseen suuren loven eikä ala ole toipumisesta huolimatta saavuttanut ennen kriisiä vallinnutta tasoa. Televiestinnän tuotoksen volyyymi ei keskimäärin kasvanut eikä supistunut vuosina 2016–2019 ennen koronakriisiä, mutta arvonlisäys kasvoi keskimäärin 1,3 prosenttia. Vuonna 2022 televiestintä muodosti noin 17 prosenttia informaatio- ja viestintäalan tuotoksesta ja työllisti noin 10 prosenttia alan työllisistä.

Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi 0,8 prosenttia. Tehdyt työtunnit kuitenkin supistuivat merkittävästi. Vuosina 2021 ja 2022 tuotos kasvoi 4,8 prosenttia ja 2,3 prosenttia, vastaavasti. Työtuntien määrä pysyi lähes ennallaan. Vuonna 2023 alan tuotos kasvoi jopa 8,2 prosenttia.

KUVIO 7. INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

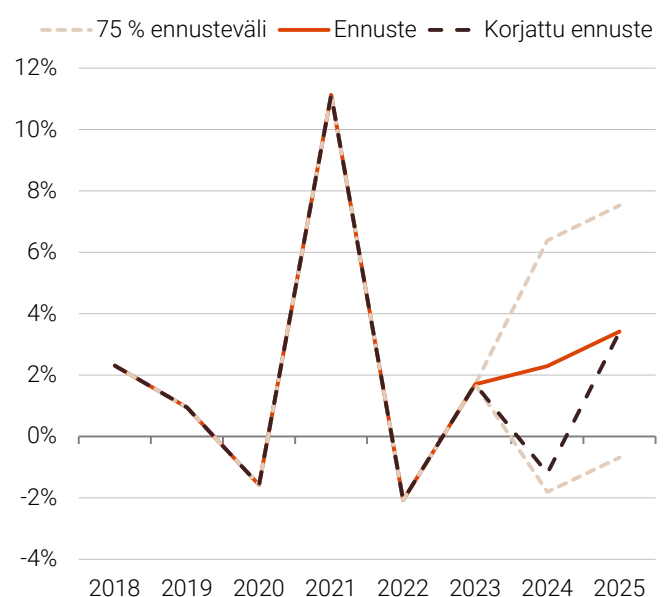
Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 4. Ennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 4,3 prosenttia vuonna 2024 ja 5,6 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -0,2 prosenttia ja -0,5 prosenttia. Alan liikevaihdon volyyymi on pysynyt vahvassa kasvussa, eikä ala reagoi yhtä herkästi kuin monet muut toimialat vaisuun yleiseen talouskasvuun.

TIETOJENKÄSITTELYPALVELUT (TOL 62–63)

Tietojenkäsittelypalvelut -toimiala kasvoi voimakkaasti 1970-luvulta aina 1990-luvulle asti. 1990-luvun alussa kasvu oli muutaman vuoden ajan lievästi negatiivista tai hidasta, mitä seurasi uusi nopean kasvun kausi. Myös finanssikriisin jälkeen ala palautui nopeasti melko voimakkaaseen kasvuun. Toimialan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 10 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 8 prosenttia vuodessa. Myös tehdyt työtunnit kasvoivat merkittävästi. Vuonna 2022 tietojenkäsittelypalvelut muodostivat noin 57 prosenttia informaatio ja viestintä -toimialan tuotoksesta ja arvonlisästä ja työllistivät vajaa 70 prosenttia alan työllisistä.

Pandemia ei vaikuttanut oleellisesti tietojenkäsittelypalvelut -toimialaan. Pandemiavuosina 2020 ja 2021

KUVIO 8. RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

sekä alan tuotos että työtunnit kasvoivat ripeästi. Vuosina 2022 ja 2023 vahva kasvu jatkui yhä: alan tuotos kasvoi 6,2 prosenttia vuonna 2022 ja 5 prosenttia vuonna 2023. Samaan aikaan tehdyt työtunnit kasvoivat 6 prosenttia ja 4 prosenttia.

Toimialan ennusteet ovat esitetty taulukossa 4. Ennusteen mukaan tuotoksen volyymi kasvaa 3,4 prosenttia vuonna 2024 ja 5,7 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 4,0 prosenttia ja 4,9 prosenttia. Alkuvuosi 2024 on alkanut alalla valoisa. Alan kysynnän odotetaan pysyvän vahvana myös tulevaisuudessa, koska yhteiskuntamme perustuu jatkuvasti enemmän tiedon hyödyntämiseen sekä teknologiaan. Ala ei myöskään ole erityisen suhdanneherkkä vaan luultavasti pitää pintansa silloinkin kuin muiden alojen yrityksillä on haasteita.

RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K)

Rahoitus- ja vakuutustoiminta -toimialan tuotoksen volyymi on kasvanut melko tasaisesti 1990-luvun alun lamasta lähtien. Finanssikriisi ei vaikuttanut alan supistumiseen Suomessa merkittävästi. Alan arvonlisäys on myös kasvanut, mutta sen kasvu on ollut selvästi vaih-

televampaa. Koronakriisin alkaessa rahoitus- ja vakuutustoiminnan tuotoksen volyymi oli kasvanut keskimäärin 2,9 prosenttia vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 0,5 prosenttia vuodessa. Vuonna 2022 ala muodosti noin 3 prosenttia koko Suomen tuotoksesta ja arvonlisästä ja työllisti 2 prosenttia koko Suomen työllisistä.

Ensimmäisenä koronavuonna 2020 rahoitus- ja vakuutustoiminnan tuotos supistui 1,6 prosenttia, ja tehdyt työtunnit vähenivät merkittävästi. Vuonna 2021 ala toipui nopeasti ja kasvoi 11,1 prosenttia. Vuonna 2022 pitkään jatkunut nollakorkojen aika oli ohi ja samanaikaisesti yleinen taloustilanne vaikutti epävarmalta. Seurauksena pankit ja kuluttajat päätyivät uudenlaiseen tilanteeseen. Alan tuotos supistui 2 prosenttia, mutta samanaikaisesti arvonlisä kasvoi voimakkaasti, jopa 12 prosenttia. Vuonna 2023 sekä tuotos että arvonlisä kasvoivat hieman. Toimialan lukuja tulkittaessa on hyvä ottaa huomioon, että rahoitusalan tuotos ja arvonlisä vaihtelevat voimakkaasti, ja tuotoksen arvon muutoksen jakaminen arvon ja volyymin muutokseen on haastavaa. Esimerkiksi yksityisen sektorin työn tuottavuutta koskevissa arvioissa rahoitus- ja vakuutustoiminta jätetään usein tarkastelun ulkopuolelle arvonlisän voimakkaan vaihtelun vuoksi.

TAULUKKO 4. INFORMAATIO JA VIESTINTÄ, RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA SEKÄ AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL J, K, M)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%) 2024	Malliennusteen tarkkuus	
	2023	2024	2025		Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Informaatio ja viestintä (TOL J)						
Tuotos	2,3	2,3	4,2		3,5	96
Tunnit	3,0	1,5	1,7		2,5	72
Televiestintä (TOL 61)						
Tuotos	8,2	4,3	5,6		5,6	80
Tunnit	2,4	-0,2	-0,5		3,0	70
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62–63)						
Tuotos	5,0	3,4	5,7		3,9	96
Tunnit	4,3	4,0	4,9		1,4	91
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K)						
Tuotos	1,7	2,3	3,4	-1,2	2,7	67
Tunnit	1,8	0,6	1,1	1,1	3,8	67
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)						
Tuotos	0,2	0,6	2,0		3,3	83
Tunnit	-0,1	1,0	2,1		1,7	84
Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (TOL 71)						
Tuotos	-0,7	-0,6	1,2		3,2	75
Tunnit	-0,1	-1,1	0,5		1,3	96

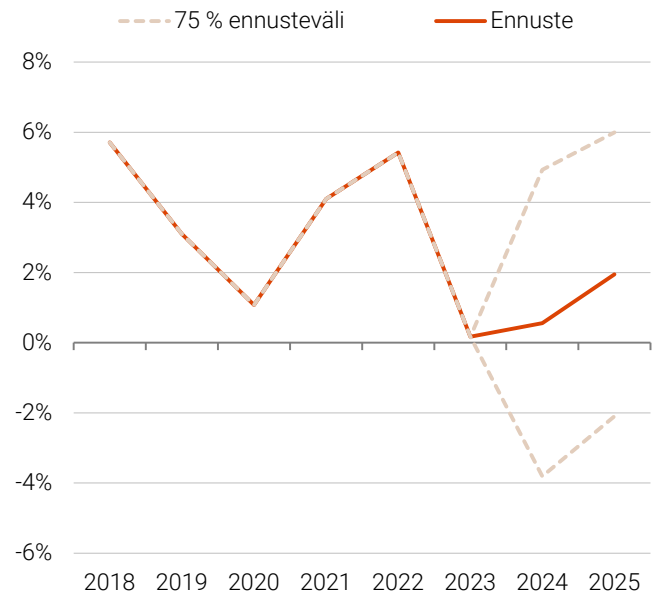
Ennustemallin osuvuus on rahoitus- ja vakuutus-toiminta (toimiala K) tuotoksen osalta vain välttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 2,7 prosenttiyksikköä. Malli ei myöskään onnistu ennustamaan sitä kasvaako vai supistuuko tuotos kovinkaan hyvin. Malliennustetta on korjattu tuotoksen ja sen seurauksena työtuntien osalta. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 8 ja taulukko 4) tuotoksen volyymi supistuu 1,2 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 3,4 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 1,1 prosenttia ja 1,1 prosenttia. Korkeiden aiempi nousu on pysähtynyt ja ensimmäinen ohjauksen lasku tapahtui, vaikka seuraavien koronakausien aikataulu onkin vielä hyvin epävarma. Korkeiden ja korkomarginaalien nousu hyödytti toimialaa aiemmin, joten korkeiden lasku heikentää alan tilannetta väliaikaisesti. Korkotason lasku ei ole vielä nostanut lainausvolyymeja juurikaan, mikä todennäköisesti myös vaikuttaa alan tuotokseen heikentävästi. Kun ohjauksen korkoja lasketaan lisää ja kuluttajien luottamus rahoitustilanteeseen vahvistuu, lainavolyymit ja sitä kautta tuotos toipuvat.

AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL M)

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta -toimiala kasvoi melko voimakkaasti ennen finanssikriisiä aina 1970-luvulta asti. Vain 1990-luvun lamassa ala supistui voimakkaasti kahden peräkkäisen vuoden ajan, mutta sen jälkeen kasvu jatkui vahvana. Finanssikriisin jälkeen kasvu hidastui, kunnes vuonna 2015 ala kääntyi jälleen selkeämpään kasvuun. Koronakriisin alkaessa ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialan tuotoksen volyymi oli kasvanut keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa. Vuonna 2022 ala muodosti noin 6 prosenttia koko Suomen arvonlisäyksestä ja 5 prosenttia tuotoksesta. Ala myös työllisti noin 6 prosenttia koko Suomen työllisistä.

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta -toimialaan kuuluu useita eri aloja, kuten liikkeenjohdon palvelut, arkkitehti- ja insinööripalvelut, tekninen testaus ja analysointi, tieteellinen tutkimus ja kehittäminen, mainostoiminta ja markkinatutkimus, muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle sekä eläinlääkäripalvelut. Nämä alat edellyttävät tyypillisesti työntekijöiltä korkeatasoista erikoisosaamista, sillä ne tarjoavat asiakkailleen erikoistunutta tietoa ja taitoja.

KUVIO 9. AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL M), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2024–2025

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

Pandemian alku vaikutti epäsymmetrisesti ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alan eri alatoimialoihin. Kasvuun ylsivät muun muassa liikkeenjohdon palvelut, arkkitehti- ja insinööripalvelut sekä tieteellinen tutkimus ja kehittäminen. Mainostoiminta ja markkinatutkimus sekä muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle supistuivat yli 10 prosenttia. Kokonaisuutena ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan tuotos kasvoi yhden prosentin vuonna 2020, ja tehdyt tunnit kasvoivat kohtalaisesti. Vuonna 2021 ala kasvoi 4,1 prosenttia, ja kasvu jatkui vahvana myös vuonna 2022. Samalla myös alan tehdyt tunnit ovat kasvaneet merkittävästi. Vuonna 2023 kasvu hidastui ja alan tuotos kasvoi 0,2 prosenttia.

Ennustemallin osuvuus on ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan (toimiala M) tuotoksen osalta tyydyttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 3,3 prosenttiyksikköä. Malli onnistuu ennustamaan sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos kohtalaisesti. Alan mallinnus on haasteellista, koska alatoimialat ovat varsin erilaisia. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 9 ja taulukko 4) tuotoksen volyymi kasvaa 0,6 prosenttia vuonna 2024 ja 2,0 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat 1,0 prosenttia ja 2,1 prosenttia. Kasvu on vuonna 2024 hidasta sillä muiden toimialojen, erityises-

ti rakennusalan, supistuminen tai hidas kasvu vaikuttaa välillisesti ammatilliseen, tieteelliseen ja tekniseen toimintaan. Toisaalta julkiset panostukset T&K-toimintaan kuten tuore T&K-rahoituslaki voivat vauhdittaa alaa.

ARKKITEHTI- JA INSINÖÖRIPALVELUT; TEKNINEN TESTAUS JA ANALYSOINTI (TOL 71)

Arkkitehti- ja insinööripalvelut ja tekninen testaus ja analysointi -toimiala kärsi melko paljon sekä 1990-luvun laman aikana että finanssikriisissä. Vaikka ala toipuikin varsin nopeasti molemmista kriiseistä, ala saavutti vuoden 2008 tuotoksen tason vasta vuonna 2018. Tuotoksen volyymi kasvoi ennen koronakriisiä keskimäärin 3,2 prosenttia vuodessa vuosina 2016–2019 ja arvonlisä keskimäärin 3,9 prosenttia vuodessa. Vuonna 2022 ala muodosti noin 34 prosenttia ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialan tuotoksesta ja 33 prosenttia sen työllisistä, mikä tekee siitä suurimman alatoimialan kyseisellä toimialalla.

Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi 1,9 prosenttia, ja tehdyt työtunnit kasvoivat suunnilleen samassa tahdissa. Vuonna 2021 ala supistui 0,8 prosenttia, mutta toipuminen oli nopeaa ja vuonna 2022 ala kasvoi noin 6 prosenttia. Vuonna 2023 alan tuotos supistui 0,7 prosenttia.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 4. Ennusteen mukaan tuotoksen volyymi supistuu 0,6 prosenttia vuonna 2024 ja kasvaa 1,2 prosenttia vuonna 2025. Työtuntien kohdalla vastaavat luvut ovat -1,1 prosenttia ja 0,5 prosenttia. Rakennusalan haastava tilanne vaikuttaa välillisesti toimialaan kasvua vaimentavasti. Toisaalta alkuvuonna 2024 alan liikevaihto on kehittynyt kohtalaisesti. Rakennusalan toipuessa myös tarve arkkitehti- ja insinööripalveluille kasvaa. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

Kuluttaja- luottamus kohenee – päät- tyykö taantuma?

Mika Maliranta (2024) nostaa Talous & Yhteiskunta -lehden [pääkirjoituksessaan](#) esiin luottamuksen merkityksen talouden toiminnassa. Taloustieteessä toimijoiden välisellä luottamuksella ajatellaan olevan merkitystä niin kulutus päätösten, investointien kuin inflaation kehittymisen kannalta. Esimerkiksi kuluttajien myönteisten odotusten tulevasta kasvusta ja palkkakehityksestä nähdään itsessään ruokkivan talouskasvua kulutusalttiuden lisääntyessä. Vastaavasti keskuspankki pyrkii hyödyntämään inflaatio-odotusten ja tulevan inflaatiokehityksen välistä yhteyttä rahapolitiikassaan. Modernissa tutkimuksessa on havaittu, että erilaisilla luottamusindikaattoreilla on merkittävä selitys- ja ennustevoima talouden nykytilalle ja tulevaisuudelle (Mourougane & Roma, 2003; Pönkä & Stenborg, 2020). Tässä artikkelissa luodaan katsaus keskeisimpien kuluttajien luottamusta mittaavien indikaattoreiden näkyymiin.

Kuluttajien luottamus -tilastosta vastaa Suomessa Tilastokeskus Euroopan komission toimeksiannosta ja osittain komission rahoittamana. Tutkimusmenetelmän EU:n laajuisen harmonisoinnin myötä tilasto on vertailukelpoinen kaikkien EU-maiden kesken. Tilaston sisältämät tiedot kerätään verkko- ja puhelinkyselyillä otostutkimuksena. Kyselyn avulla selvitetään kuluttajien arvioita omasta ja Suomen talouden tilanteesta nyt ja tulevaisuudessa. Tämän lisäksi tutkimus sisältää kysymyksiä kuluttajien aikomuksista tulevaan kulutukseen, säästämiseen ja lainanottoon liittyen. Kyselyn vastausten ja kaumasta johdetaan saldoluku, joka kuvaa kuluttajien keskimääräistä mielialaa kullakin hetkellä. Saldoluku saa arvoja välillä -100 ja 100. Kuluttajien luottamusindikaattori A1 lasketaan keskeisten saldolukujen aritmeettisena keskiarvona,

$$A1 = \frac{B1 + B2 + B4 + E1}{4}$$

Kuva: DiePotato, Pixabay.

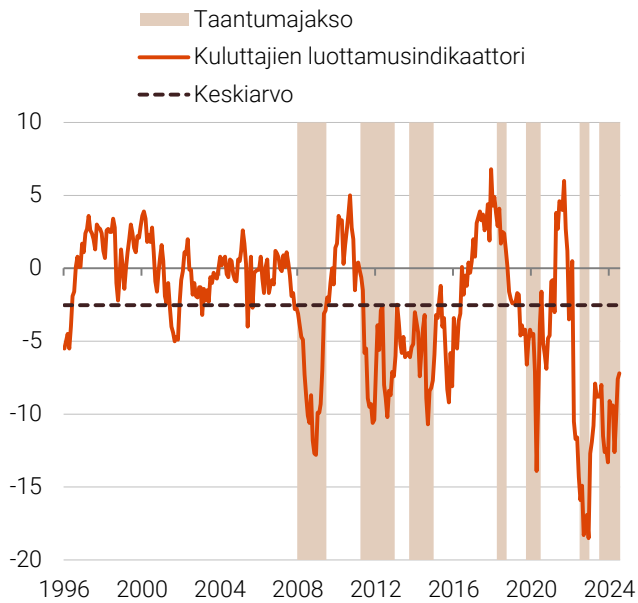

jossa B1 on kuluttajan oma talous nyt, B2 kuluttajan oma talous 12 kuukauden kuluttua, B4 Suomen talous 12 kuukauden kuluttua ja E1 kuluttajan rahankäyttö kestotavaroihin seuraavan 12 kuukauden aikana verrattuna edelliseen 12 kuukauteen.

Kuviossa 1 on esitetty kuluttajien luottamusindikaattorin aikasarja ja sen pitkän aikavälin keskiarvo. Reaalisen bruttokansantuotteen ja BB-algoritmin¹ avulla määritellyt taantumajaksot on esitetty kuviossa harmaalla taustalla. Teknisellä taantumalla tarkoitetaan tilannetta, jossa bruttokansantuote supistuu kahdella peräkkäisellä vuosineljänneksellä. BB-algoritmi voidaan ajatella tämän

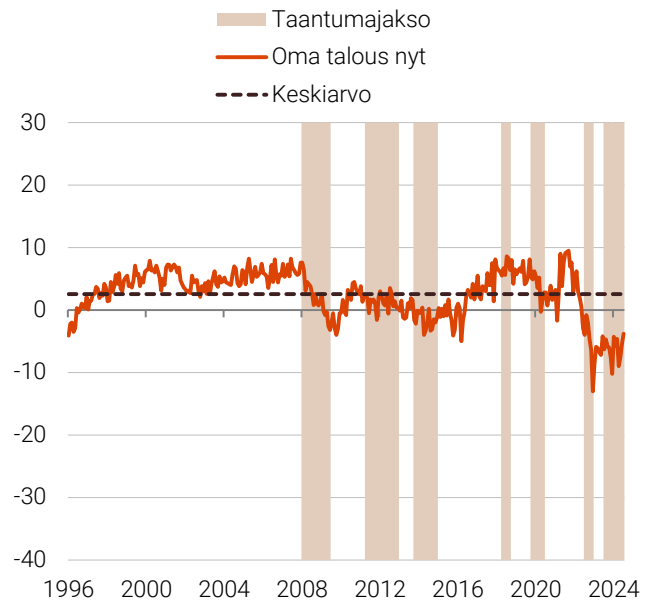
¹ Ks. tarkemmin Bry & Boschan (1971).

KUVIO 1. KULUTTAJIEN LUOTTAMUS-INDIKAATTORI 1996:01–2024:07

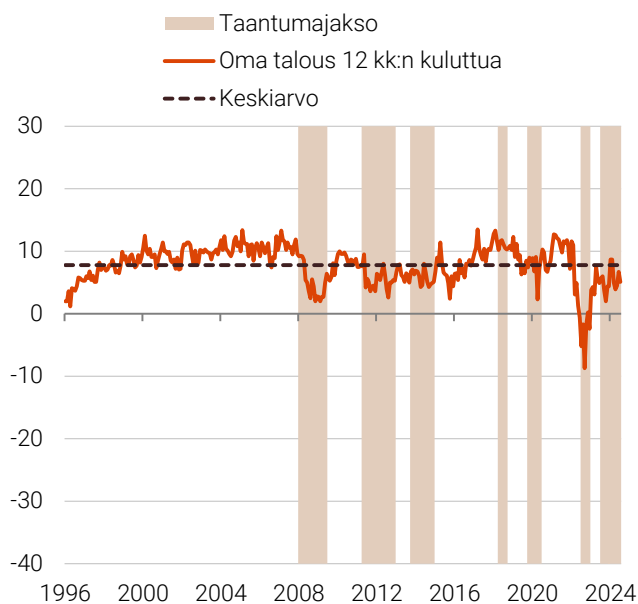
Lähde: Tilastokeskus.

KUVIO 2. KULUTTAJIEN NÄKEMYKSET OMASTA TALOUDESTA 1996:01–2024:07

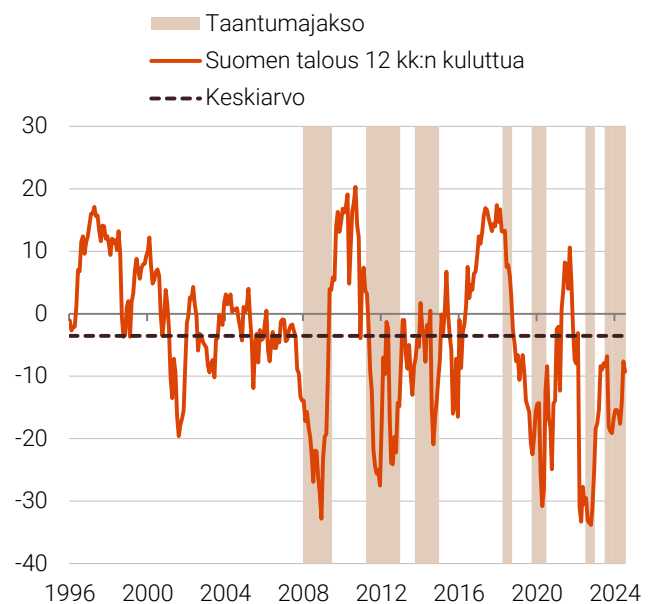
Lähde: Tilastokeskus.

KUVIO 3. KULUTTAJIEN NÄKEMYKSET OMASTA TALOUDESTA 12 KK:N KULUTTUA 1996:01–2024:07

Lähde: Tilastokeskus.

KUVIO 4. KULUTTAJIEN NÄKEMYKSET SUOMEN TALOUDESTA 12 KK:N KULUTTUA 1996:01–2024:07

Lähde: Tilastokeskus.

määritelmän eräänlaisena laajenuksena ja on yleisesti käytetty metodi taantumajaksojen määrittämisessä. Kun vertailee luottamusindikaattorin aikasarjaa taantumajaksoihin, voi huomata indikaattorin toisaalta heijastelevan kulloinkin vallitsevaa tilannetta ja toisaalta jossain määrin ennakoivan tulevia taantumajaksoja. Kuviosta on nähtävissä luottamusindikaattorin hienoista piristymistä pohjalukemiin verrattuna. Kesäkuun saldoluku on -7,6, kun esimerkiksi syys-joulukuussa 2023 saldoluku sai arvoja välillä -11,5 ja -13,3. Luottamusindikaattorin pitkän aikavälin keskiarvo tarkastelujakson aikana on -2,5.

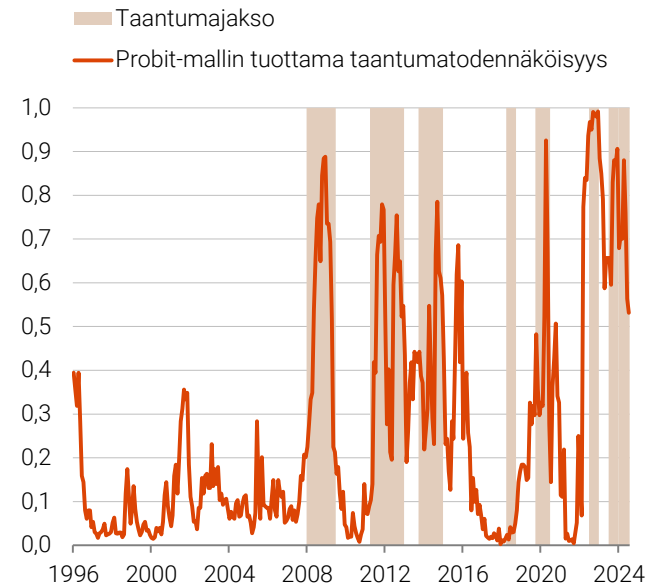
Kuvioissa 2, 3 ja 4 on esitetty vastaavat aikasarjat kuluttajien luottamusindikaattorin komponenteista B1, B2 ja B4. Kuvioista ilmenee, että kuluttajien oma käsitys omasta taloudesta on huomattavasti vakaampi ja vähemmän altis muutoksille kuin käsitys valtion talouden näkymistä tarkastelujakson aikana. Esimerkiksi 2000-luvun alun IT-kuplan puhkeamisen aikaan kuluttajien näkemys omasta taloustilanteestaan ei juurikaan reagoinut shokkiin, kun taas näkemys Suomen kansantalouden tilasta heikkeni selvästi.

Komponentin B1 Oma talous nyt -saldoluku on kesäkuussa -5,4, mikä on selvästi tarkastelujakson keskiarvon (2,6) alapuolella. Sen sijaan Komponentti B2 Oma talous 12 kk:n kuluttua on palautunut lähelle pitkän aikavälin keskiarvoa, ja sen saldoluku on kesäkuussa 6,7 keskiarvon ollessa 7,8. Komponentin B4 Suomen talous 12 kk:n kuluttua saldoluku on kesäkuussa -7,6, kun vastaava pitkän aikavälin keskiarvo on -3,5.

Kuluttajien luottamusta mittaavan indikaattorin on huomattu toimivan suhteellisen hyvin taantumajaksoja ennustettaessa. Luottamusindikaattorin etuna on erityisesti sen nopeampi saatavuus vakiintuneisiin talouden mittareihin, kuten kansantalouden tilinpitoon, verrattuna. Luottamusindikaattorin on huomattu myös ennakoivan tulevaa talouskehitystä noin kuuden kuukauden päähän (Nissilä, 2020). Tilastokeskus raportoi luottamusindikaattorin kuukausittain, kun taas kansantalouden tilinpito julkaistaan neljännesvuosittain ja huomattavalla viiveellä kiinnostuksen ollessa talouden tämänhetkessä tilanteessa. Kunkin vuosineljänneksen luvut ovat saatavilla vasta 60 päivää periodin päättymisen jälkeen. Tästä syystä talouden ennustetoiminnassa on pyritty löytämään talouden tilaa luotettavasti kuvaavia ja tilinpitoa nopeammin päivittyviä muuttujia.

Perinteisesti taantumajaksojen ennustamisessa on tutkimuskirjallisuudessa käytetty tuottokäyrää (engl. yield curve), joka määritellään tyypillisesti pitkien ja ly-

KUVIO 5. PROBIT-MALLIN TUOTTAMAT OTOKSEN SISÄISET TAANTUMATODENNÄKÖISYYDET 1996:01–2024:07

Lähde: Tilastokeskus.

hyiden korkojen välisenä erotuksena. (Nissilä 2020). Eurokriisin jälkeen on huomattu korkoeron menettäneen selitysvoimaansa taantumien ennustamisessa euroalueella luottamusindikaattoreista poiketen (Juvonen ym., 2019; Pönkä & Stenborg, 2020).

Kuviossa 5 on esitetty yksinkertaisen probit-mallin² tuottamat taantumaennustetodennäköisyydet käyttäen kuluttajien luottamusindikaattoria selittävänä muuttujana. BB-algoritmin avulla määritellyt taantumajakset on jälleen kuvattu harmaalla taustalla. Kuviosta on nähtävissä mallin havaitsevan taantumajakset melko hyvällä tarkkuudella (AUC = 0,87).³ Tällä hetkellä mallin ennustama taantumatodennäköisyys on kääntynyt hieman laskuun ollen silti edelleen suhteellisen korkea.

² Probit-malli on regressioanalyysissä käytetty malli, joka soveltuu erityisesti binääristen riippuvien muuttujien analysointiin. Probit-malli on hyödyllinen, kun halutaan estimoida sellaisten tapahtumien todennäköisyyksiä, joilla on vain kaksi mahdollista lopputulosta, kuten tässä tapauksessa "taantuma" tai "ei-taantuma".

³ AUC-arvo (Area Under the Curve) on ROC-käyrän alle jäävän alueen pinta-ala. Se mittaa mallin kykyä erotella positiiviset ja negatiiviset tapaukset toisistaan. AUC-arvo voi vaihdella välillä 0 ja 1, missä arvo 0,5 tarkoittaa satunnaista luokitelua (ei-informatiivinen malli) ja arvo 1 tarkoittaa täydellistä erottelukykä. Mitä suurempi AUC-arvo, sitä parempi mallin suorituskyky on.

Voidaan todeta, että erilaiset luottamusindikaattorit tarjoavat arvokasta tietoa talouden nykytilasta ja tulevasta kehityssuunnista. Luottamusindikaattoreiden nopea saatavuus ja kyky ennakoita talouden käännekohtia

tekevät niistä hyödyllisen työkalun sekä taloustutkijoille että poliittisille päättäjille. On perusteltua ajatella, että kuluttajien ja yritysten välinen luottamus ei ainoastaan heijasta talouden tilaa, vaan myös muokkaa sitä. ■

KIRJALLISUUS

Bry, G. & Boschan, C. (1971), **Cyclical analysis of time series: selected procedures and computer programs**, National Bureau of Economic Research, New York.

Juvonen, O-P., Anttonen, J.J., Fornaro, P., Nissilä, W., Nyberg, H. & Pönkä, H. (2019), Aikasarjamallit apuna Suomen talouden seurannassa, **Kansantaloudellinen aikakauskirja**, 115(3), 440–457.

Maliranta, M. (2024), Sekä talous että tutkimus pohjaavat luottamukseen, **Talous & Yhteiskunta**, 2/2024.

Mourougane, A., & Roma, M. (2003), Can confidence indicators be useful to predict short term real GDP growth? **Applied Economics Letters**, 10(8), 519–522.

Nissilä, W. (2020), Probit based time series models in recession forecasting – A survey with an empirical illustration for Finland, **BoF Economics Review**, 7/2020, Bank of Finland.

Pönkä, H., & Stenborg, M. (2020), Forecasting the state of the Finnish business cycle, **Finnish Economic Papers**, Finnish Economic Association, 29(1), 81–99, Spring.

LISÄTIETOJA

KALLE SAARELMA
tutkijaharjoittelija

kalle.saarelma@labore.fi

www.labore.fi

Miltä lakot näyttävät tilastojen valossa?

Alkuvuosi 2024 on ollut lakkojen kannalta kiinnostavaa aikaa. Tavanomaisten työehtosopimuksiin liittyvien lakkojen lisäksi vuonna 2023 alkanut poliittisten lakkojen sarja on saanut jatkoa sekä aiempaa suurempia kierroksia. Työtaisteluiden ollessa vahvasti pinnalla on kiinnostavaa sukeltaa syvemmälle aiheeseen ja selvittää, mitä tilastot lakoista kertovat. Miten lakkojen määrät ovat kehittyneet vuosien varrella? Mistä syistä lakkoillaan eniten? Entä miten Suomen työtaistelut vertautuvat kansainvälisesti? Tilastoista löydämme vastauksen muun muassa näihin kiinnostaviin kysymyksiin.

Tilastoissa työtaistelutoimet sisältävät sekä lakot että muut työtaisteluiden muodot kuten työsulut, saarrot ja ylityökiellot. Työtaistelun muotoja on tilastoitu erikseen vasta vuodesta 2021 ja molempina tilastoituna vuosina kaikki työtaistelutoimet olivat lakkoja. On siis luultavaa, että valtaosa aiemmistakin työtaistelutoimista, varsinkin mitattuna menetettyjen työpäivien kautta, ovat lakkoja, joten käytän tässä tekstissä sanaa lakko kuvaamaan työtaistelutointa.

1970- ja 1980-luvut olivat Suomessa työtaisteluiden suhteen tuulista aikaa (Kuvio 1). Vähintään muutaman vuoden välein oli suuria lakkovuosia, jolloin menetettiin huomattavan paljon työtunteja. 1990-luvun lopusta eteenpäin lakkovauhti on laskenut huomattavasti. Yksittäisiä erottuvia lakkovuosia on edelleen, esimerkiksi vuoden 2022 teollisuuden ja terveydenhoitoalan lakot näkyvät piikkinä tilastossa. On kuitenkin perusteltua sanoa, että työmarkkinat ovat nykyään huomattavasti rauhallisemmat kuin vielä 40–50 vuotta sitten.

Toimialoittainen tarkastelu paljastaa, että työtaisteiluissa merkittävin yksittäinen toimiala on teollisuus (Kuvio 2). Teollisuudessa on ollut työtaisteiluita jokaisena tilastossa mukana olevana vuonna (2002–2023). Myös kuljetus- ja varastointi -toimialalla on harjoitettu työtaistelutoimia lähes jokaisena tilastointivuonna. 2000-, 2010- ja 2020-luvut erottuvat tilastoissa toisistaan toi-

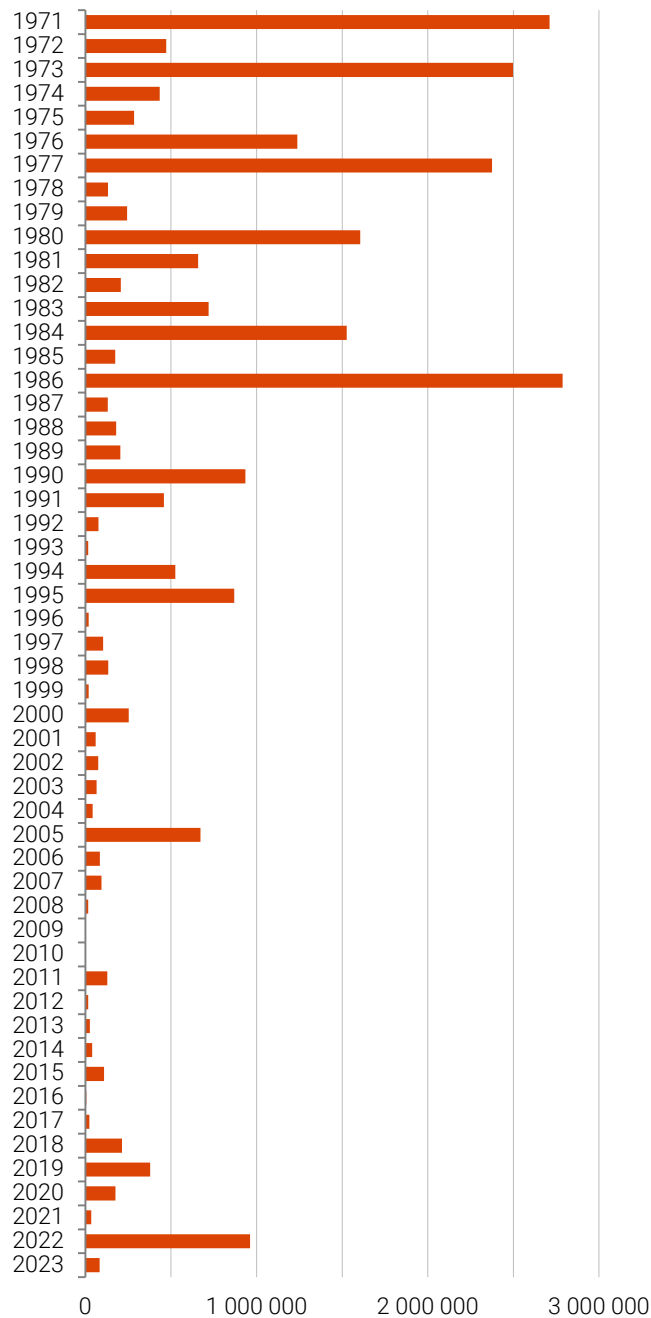

Kuva: John Leong, Pixabay.

mialarakenteeltaan. Tilastot eroavat erityisesti terveys- ja sosiaalipalveluiden osalta. 2000- ja 2010-luvuilla terveys- ja sosiaalipalveluissa oli vain parina yksittäisenä vuonna melko pieniä lakkoja. Vuoden 2022 merkittävät lakot puolestaan tekevät alasta yhden 2020-luvun eniten työpäiviä menettäneistä toimialoista. Toisaalta vertailuja tehtäessä on hyvä huomata että 2020-luvulta tietoja on vasta muutamalta vuodelta ja monet lakot on luokiteltu "tuntematon"-toimialalle.

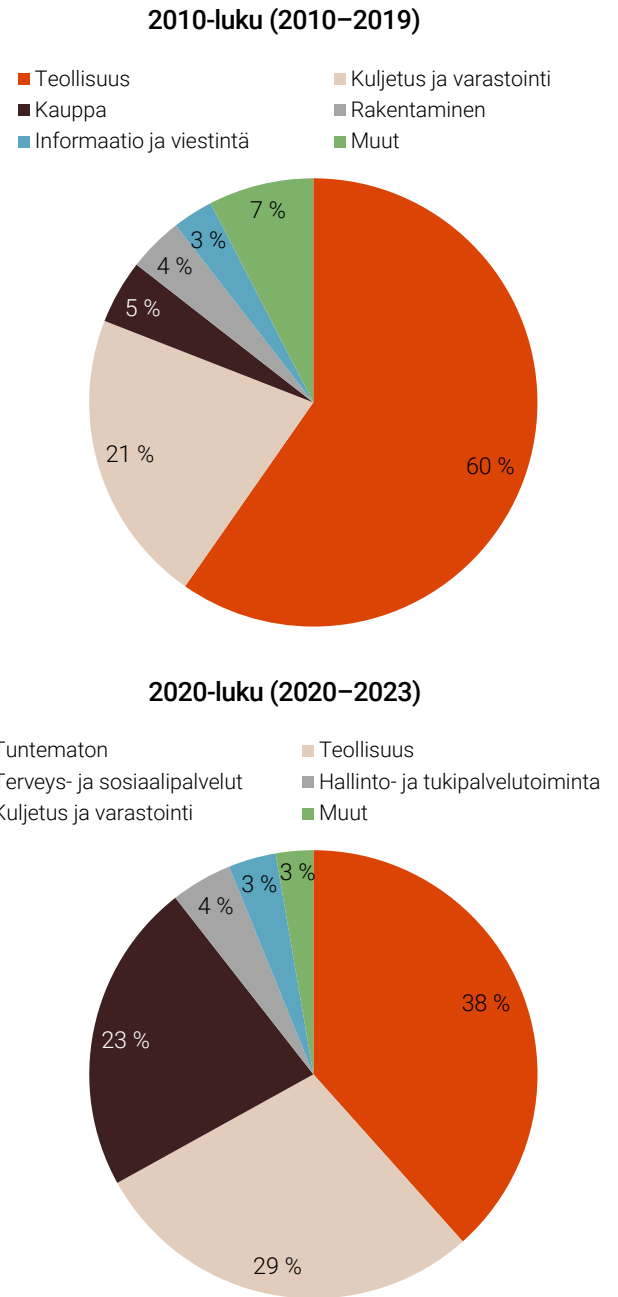
Tilastokeskus on tilastoinut työtaisteluiden syitä vasta vuodesta 2021 alkaen. EK:n tilastot sen sijaan ulottu-

KUVIO 1. TYÖTAISTELUISSA MENETETYT TYÖPÄIVÄT SUOMESSA 1971–2023

Lähde: ILO.

KUVIO 2. TYÖTAISTELUIDEN JAKAUTUMINEN TOIMIALOITTAIN

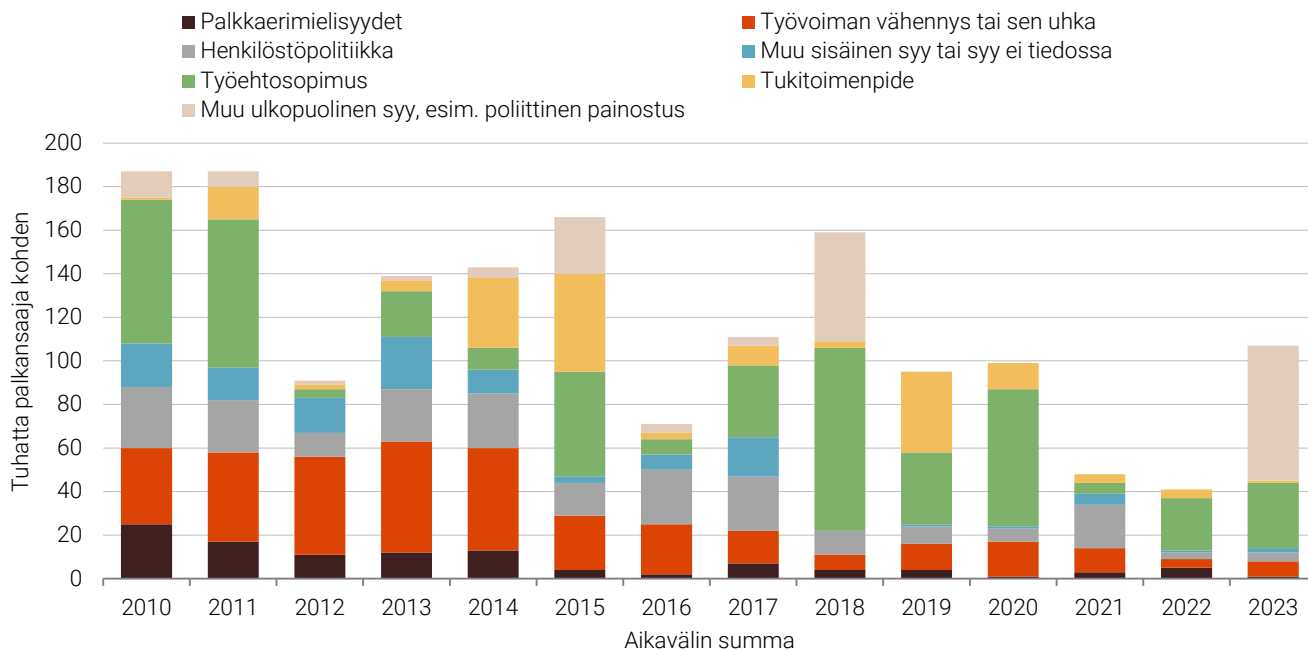
Lähde: Tilastokeskus, kirjoittajan laskelmat.

Huom. Osuudet perustuvat menetettyihin työpäiviin.

vat kauemmas ja sisältävät yksityiskohtaisempaa tietoa työtaisteluiden syistä. EK:n tilastot eivät kata muun muassa julkista sektoria tai EK:n ulkopuolisia yrityksiä, mutta lähes kaikki Tilastokeskuksenkin tilastoimista laikoista on mukana. Valtaosa Tilastokeskuksen työtaistelutiedoista on myös alun perin peräisin EK:lta.

EK:n tietojen perusteella työtaisteluiden syyt eroavat vuosien välillä suuresti (Kuvio 3). On melko loogista, että työehtosopimusneuvottelut on merkittävä lakkojen syy useina vuosina. Vuosien väliset suuret erot johtunevat siitä, että eri vuosina neuvottelupöydällä on eri määrä erikokoisia työehtosopimuksia. Poliittisilla lakoilla oli suuri

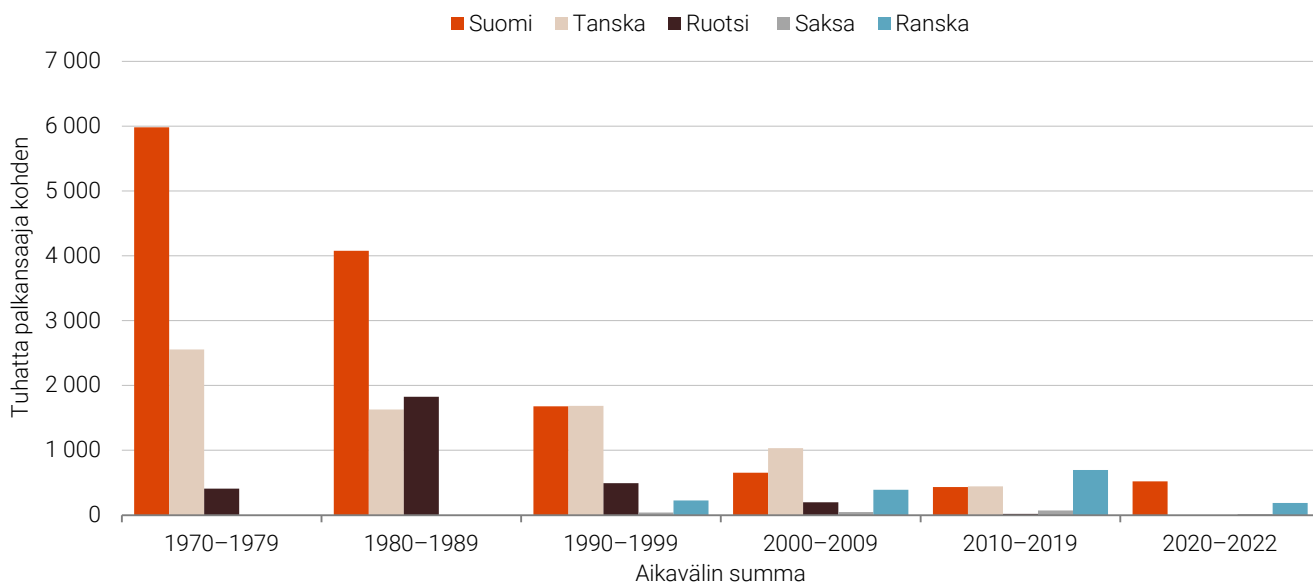
KUVIO 3. TYÖTAISTELUIDEN SYYT 2010–2023

Lähde: EK, kirjoittajan laskelmat.

Huom. Työehtosopimus sisältää kategoriat "työehtosopimusneuvottelut" ja "työehtosopimuksen soveltaminen". Henkilöstöpolitiikkaan kuuluvat mm. työnjohdolliset asiat ja työn järjestelyt. Muihin sisäisiin syihin kuuluvat mm kategoriat "muu sisäinen syy", "työolosuhteet, työsuojelu" ja "ei tiedossa".

KUVIO 4. MENETETYT TYÖPÄIVÄT SUOMESSA JA JOISSAIN VERTAILUMAISSA

Lähde: ILO, OECD, kirjoittajan laskelmat.

Huom. Saksalle tiedot ovat saatavilla vuodesta 1993 alkaen ja Ranskalle vuodesta 1990 alkaen.

merkitys vuonna 2023, mutta aiempina vuosina poliittisten lakkojen rooli on ollut pieni. Edellinen merkittävä poliittisten lakkojen vuosi oli 2018. Myös tukilakkojen rooli on useimpina vuosina ollut melko pieni, vaikka joinakin yksittäisinä vuosina on ollut myös merkittäviä tukilakkoja. Työvoiman vähennyksen uhka oli suuressa roolissa noin vuosina 2010–2014, mutta myöhemmin vuosina tämän syyn merkitys on pienentynyt.

Kansainvälisessä vertailussa lakkojen määrä kannattaa suhteuttaa palkansaajien määrään maassa, jotta vertailu olisi mahdollisimman reilu. Kansainvälisten tilastojen valossa Suomessa lakkoillaan melko paljon suhteessa palkansaajiemme määrään. Verrattuna tyypillisiin vertailumaihin Ruotsiin ja Tanskaan ero oli erityisen suuri 1970- ja 1980-luvuilla (Kuvio 4). Sittemmin Suomen luvut ovat laskeutuneet lähemmäs vertailumaiden tasoa. Kiinnostavaa kyllä Suomi jättää suhteellisissa menetetyissä työpäivissä taakseen Ranskan, jolla on maine paljon lakkoilevana kansakuntana. Saksa erottuu vuosikymmenestä toiseen varsin vähän lakkoilevana maana, johon

yksi syy voi olla se, että maan lakkotilastot eivät sisällä julkista sektoria. Muutoinkin kansainvälisissä lakkotilastoissa on paljon erilaisia tilastointitapoja, eivätkä tiedot ole aina laadukkaita, joten vertailuja ei kannata pitää absoluuttisena totuutena. Vertailut eivät myöskään ole aina mielekkäitä, koska eri maiden työmarkkinat ja niiden toiminta eroavat niin paljon toisistaan.

Tilastojen valossa on mahdollista tarkastella lakkojen määrien kehitystä, verrata määriä kansainvälisesti ja tarkastella millä toimialoilla ja mistä syistä lakkoja tapahtuu. Työtaistelutoimien rahallisten vaikutusten arviointi sen sijaan on hyvin haastavaa, ellei mahdotonta. Epäsuoria vaikutuksia voi olla moneen suuntaan ja ne voivat olla arvaamattomia. Erityisen vaikeaa vaikutusten arviointi on etukäteen. Yksinkertaisimmatkin laskelmat vaativat suuria määriä oletuksia ja eri tahoilla voi olla kannustimia raportoida tarpeettoman pieniä tai suuria lukuja. Erilaisiin työtaistelutoimien rahallisiin vaikutusarvioihin on siis syytä suhtautua vahvalla varauksella. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA

tutkija

050 407 6258

veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

LIITETAULUKKO 1. ENNUSTEET ARVONLISÄYKSELLE TOIMIALOITTAIN

	2023 (%)	2024 (%)	2025 (%)	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Elintarviketeollisuus (TOL 10–12)	-1,8	-0,2	0,4	3,4	70
Tekstiiliteollisuus (TOL 13–15)	-9,9	-3,0	-2,1	2,7	61
Metsäteollisuus (TOL 16–17)	12,7	1,5	0,3	3,5	90
Kemianteollisuus (TOL 19–22)	1,2	-0,8	0,5	4,6	80
Metalliteollisuus (TOL 24–33 pl. 26–27)	-0,5	-0,7	2,1	2,0	81
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (TOL 26–27)	-8,5	-1,4	1,1	8,5	78
Teollisuus (TOL C)	-0,3	-0,6	1,8	2,5	75
Rakentaminen (TOL F)	-16,0	-1,8	1,7	3,5	83
Kauppa (TOL G)	-4,0	-0,2	2,8	2,1	96
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	-5,6	-0,2	1,6	1,9	78
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	5,6	-4,3	-2,1	3,1	80
Informaatio ja viestintä (TOL J)	1,4	2,2	3,9	2,4	87
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K)	0,6	2,4	3,6	3,2	75
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	2,5	0,5	1,6	1,6	83
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	-2,1	-0,2	1,6	1,7	96
Tukkukauppa (TOL 46)	-4,8	-0,8	2,7	2,7	84
Vähittäiskauppa (TOL 47)	-4,8	0,8	2,6	3,0	91
Maa- ja rautatieliikenne (TOL 49)	-0,5	-0,8	0,5	1,8	70
Televiestintä (TOL 61)	8,2	6,3	7,0	5,4	83
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62–63)	4,0	2,5	5,2	3,2	93
Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekni- nen testaus ja analysointi (TOL 71)	-0,4	-1,0	0,6	2,9	90
Turvallisuus, vartiointi ja etsiväpalvelut (TOL 80)	-3,6	-0,6	2,0	2,3	78
Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)	-1,6	-0,9	0,1	1,3	86

LIITETAULUKKO 2. ENNUSTEET TYÖLLISILLE TOIMIALOITTAIN

	2023 (%)	2024 (%)	2025 (%)	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Elintarviketeollisuus (TOL 10–12)	-0,5	-0,7	-0,2	0,8	87
Tekstiiliteollisuus (TOL 13–15)	-1,2	-3,9	-3,4	1,6	86
Metsäteollisuus (TOL 16–17)	-1,3	-1,1	-1,3	1,0	81
Kemianteollisuus (TOL 19–22)	2,1	-0,3	0,3	1,1	75
Metalliteollisuus (TOL 24–33 pl. 26–27)	0,2	-0,3	0,9	0,7	96
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (TOL 26–27)	4,3	-0,9	0,0	1,0	99
Teollisuus (TOL C)	0,3	-1,0	0,1	0,6	96
Rakentaminen (TOL F)	-3,9	2,1	3,2	1,4	90
Kauppa (TOL G)	-0,9	-1,8	-0,1	1,0	91
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	-1,8	-1,7	-0,6	0,7	87
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	6,0	-2,4	-1,4	1,1	90
Informaatio ja viestintä (TOL J)	2,6	1,7	2,0	0,6	91
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K)	3,1	1,0	0,8	1,7	78
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	0,0	1,5	2,6	1,1	96
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	0,9	0,8	2,2	1,2	100
Tukkukauppa (TOL 46)	-0,8	-0,5	0,0	1,0	84
Vähittäiskauppa (TOL 47)	-1,6	-1,0	0,0	0,9	87
Maa- ja rautatieliikenne (TOL 49)	-2,2	-1,5	-0,4	0,9	90
Televiestintä (TOL 61)	0,0	0,6	-1,0	0,9	99
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62–63)	3,8	4,5	5,4	1,3	100
Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekni- nen testaus ja analysointi (TOL 71)	-0,9	-0,6	0,9	1,3	96
Turvallisuus, vartiointi ja etsiväpalvelut (TOL 80)	1,0	-1,1	1,8	0,9	96
Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)	4,3	0,2	1,0	1,1	81

Työn ja talouden tutkimus LABORE

eli Labore (ent. Palkansaajien tutkimuslaitos) on vuonna 1971 perustettu itsenäinen taloudellinen tutkimuslaitos, jossa tehdään tieteen kansainväliset laatukriteerit täyttävää soveltavaa taloustieteellistä tutkimusta. Tutkimuksen painopistealueet ovat työn ja koulutuksen taloustiede, julkistaloustiede sekä makrotaloustiede.

Työn ja talouden tutkimus LABORE

Arkadiankatu 7 (Economicum)
00100 Helsinki
Puh. +358 40 940 1940
labore.fi

Kannen kuva

fradellafra,
Pixabay